

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ αρ. ΠΕ/03/2018

Διαχείριση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών στην Κύπρο

**ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΕΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ:
ΤΜΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

25 Ιουνίου 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύνοψη	1
1. Εισαγωγή	4
2. Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Κύπρο.	8
3. Εθνική στρατηγική.	13
4. Πιέσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον και καθορισμός θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών.	15
5. Διαχειριστικά Σχέδια για θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.....	20
6. Χερσόνησος Ακάμα.....	22
7. Θαλάσσια περιοχή Μουλιά.....	26
8. Κάβο Γκρέκο	28
9. Εφαρμογή Διαχειριστικών Σχεδίων και νομοθεσίας σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.....	30
10. Επίτευξη στόχων διατήρησης θαλάσσιου περιβάλλοντος.....	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Ερωτήματα ελέγχου.....	38
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Κύπρο.....	42
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Κατάσταση διατήρησης θαλάσσιων τύπων οικοτόπων και ειδών θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας	44
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: Βιβλιογραφία	45

Σύνοψη

Ο έλεγχος για τη διαχείριση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών στην Κύπρο διενεργήθηκε στο πλαίσιο συντονισμένου ελέγχου με τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα άλλων έξι Ευρωπαϊκών χωρών, με σκοπό την καταγραφή και αξιολόγηση των δράσεων των κυβερνητικών φορέων για την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας. Ο έλεγχος πραγματοποιήθηκε στη βάση ενός συμφωνημένου πλαισίου ερωτημάτων ελέγχου που εφαρμόστηκε από τα συμμετέχοντα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα και εφαρμόζοντας τις διατάξεις των σχετικών Διεθνών Προτύπων για Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα.

Όπως προκύπτει από τα ευρήματα του ελέγχου, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει προχωρήσει στον καθορισμό ενός εκτενούς και επαρκώς τεκμηριωμένου δικτύου θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, για πολλές από τις οποίες έχουν ετοιμαστεί σχετικά Διαχειριστικά Σχέδια. Η κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων και των ειδών θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας, καθώς και η περιβαλλοντική κατάσταση των παράκτιων υδάτων παρακολουθούνται σύμφωνα με τις διατάξεις της Κοινοτικής νομοθεσίας και δεν φαίνεται να παρουσιάζουν ανησυχητικά αποτελέσματα ως προς τις μελλοντικές προοπτικές τους.

Ο έλεγχος ανέδειξε αρκετές αδυναμίες στο σύστημα διαχείρισης των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, οι κυριότερες από τις οποίες συνοψίζονται ως εξής:

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί ότι για το 65% των θαλάσσιων ειδών και οικοτόπων Κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαντώνται στην Κύπρο απαιτείται ο καθορισμός πρόσθετων περιοχών «Natura 2000» ώστε το Δίκτυο στη χώρα να θεωρείται ολοκληρωμένο, ενώ για το 13% των ειδών και οικοτόπων απαιτείται περαιτέρω επιστημονική έρευνα για τον εντοπισμό των κατάλληλων περιοχών για ένταξη στο Δίκτυο.
- Η απουσία ενιαίας εθνικής στρατηγικής στην Κύπρο για τη διαχείριση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών και ο καταρτισμός επιμέρους στρατηγικών εγγράφων ενδεχομένως να οδηγεί σε κατακερματισμό των προσπαθειών της Δημοκρατίας για την προστασία των περιοχών και των ειδών και οικοτόπων που απαντώνται σε αυτές. Επιπλέον, στα μεμονωμένα στρατηγικά έγγραφα που έχουν ετοιμαστεί παρατηρείται απουσία ποσοτικοποιημένων στόχων και χρονοδιαγραμμάτων.
- Σημαντικό κίνδυνο για τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Κύπρο αποτελούν οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες στην ξηρά και στην παράκτια ζώνη, γεγονός που δεν φαίνεται να αξιολογείται επαρκώς στις αξιολογήσεις ευπάθειας και κινδύνων που διενεργούνται από τους αρμόδιους φορείς.
- Δεν φαίνεται να έχει αξιολογηθεί ο κίνδυνος στις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές από τις ολοένα αυξανόμενες δραστηριότητες ακτοτουρισμού.

- Για τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές «Νησιά» και «Μουλιά» δεν έχουν οριστικοποιηθεί Διαχειριστικά Σχέδια, ενώ για τις θαλάσσιες περιοχές Κάβο Γκρέκο και Ακάμα δεν έχει εκδοθεί Διάταγμα διαχείρισης και προστασίας της φύσης, με αποτέλεσμα να μην παρέχεται η νομική βάση για εφαρμογή των μέτρων προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Για την περιοχή της χερσονήσου του Ακάμα, η εμπλοκή τεσσάρων διαφορετικών φορέων και η ετοιμασία πέντε διαφορετικών σχεδίων διαχείρισης της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής, στη βάση διαφορετικών νομοθετημάτων, ενέχει κινδύνους αδυναμιών στον συντονισμό, στην εφαρμογή των σχεδίων και στην αποτελεσματικότητά τους.
- Στην πλειονότητα τους, οι στόχοι του Διαχειριστικού Σχεδίου Τόπου Κοινοτικής Σημασίας του Ακάμα δεν είναι μετρήσιμοι, δυσχεραίνοντας, κατά την άποψή μας, την επίτευξη των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων του Σχεδίου.
- Παρά την ετοιμασία του Διαχειριστικού Σχεδίου Τόπου Κοινοτικής Σημασίας του Ακάμα, τα μέτρα που περιλαμβάνονται σε αυτό δεν φαίνεται να έχουν δεσμευτική ισχύ, με εξαίρεση εκείνα που ήταν ήδη θεσμοθετημένα πριν από την ετοιμασία του Σχεδίου.
- Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής Κάβο Γκρέκο δεν είναι αρκετά συγκεκριμένα, δεν καθορίζεται επαρκώς η αρμοδιότητα εφαρμογής τους και δεν αποτιμώνται σε οικονομικούς όρους. Το χρονοδιάγραμμα ισχύος του Σχεδίου ορίζεται σε πέντε έτη, μετά την πάροδο του οποίου προβλέπεται αξιολόγησή του από το Τμήμα Περιβάλλοντος ως προς τον βαθμό υλοποίησής του και επίτευξης των στόχων, χωρίς να καθορίζονται επιμέρους χρονικοί στόχοι για υλοποίηση των προτεινόμενων μέτρων. Η περίοδος των πέντε ετών από την ετοιμασία του Σχεδίου έχει παρέλθει χωρίς να έχει διενεργηθεί η προβλεπόμενη αξιολόγηση.
- Η παρακολούθηση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών από το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών δεν μπορεί να τεκμηριωθεί επαρκώς, καθώς τα στοιχεία των περιπολιών δεν είναι εύκολα διαθέσιμα και τηρείται ελλιπής πληροφόρηση. Διαπιστώνεται σημαντική αδυναμία στον μηχανισμό εφαρμογής των περιορισμών και άλλων διατάξεων που ισχύουν στις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές λόγω σημαντικού περιορισμού στον αριθμό των περιπολιών που διενεργούνται ετησίως και στο ωράριο που αυτές διενεργούνται.
- Οι γενικές αξιολογήσεις θαλάσσιων ειδών πανίδας και οικοτόπων παρουσιάζουν διαχρονική βελτίωση, ωστόσο η κατάσταση διατήρησης όλων των ειδών θαλάσσιας πανίδας που εξετάζονται χαρακτηρίζεται ως «ανεπαρκής», ενώ άγνωστη παραμένει η κατάσταση διατήρησης των θαλάσσιων σπηλαίων. Διαπιστώνονται ανεπάρκειες στους μηχανισμούς παρακολούθησης της κατάστασης των προστατευόμενων περιοχών με τεχνητούς υφάλους, ενώ ο βαθμός εφαρμογής των καθορισμένων μέτρων διαχείρισης και η αποτελεσματικότητά τους στη διατήρηση των προστατευόμενων ειδών και περιοχών, δεν φαίνεται να αξιολογούνται.

Στα κεφάλαια της Έκθεσης που ακολουθούν, περιλαμβάνονται συστάσεις της Υπηρεσίας μας για μετριασμό των αδυναμιών αυτών. Οι κυριότερες συστάσεις μας συνοψίζονται ως εξής:

- Προώθηση ενεργειών από τα αρμόδια Τμήματα Περιβάλλοντος και Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών για τον καθορισμό νέων ή επέκταση των υφιστάμενων θαλάσσιων περιοχών του Δικτύου «Natura 2000», ώστε να επιτευχθεί ο επιθυμητός βαθμός αντιπροσώπευσης των ειδών και οικοτόπων Κοινοτικού ενδιαφέροντος.

- Καταρτισμός ενός ενιαίου στρατηγικού εγγράφου για όλες τις κατηγορίες θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών που έχουν καθοριστεί, το οποίο να περιλαμβάνει συγκεκριμένους, μετρήσιμους στόχους και χρονοδιαγράμματα υλοποίησης.
- Αξιολόγηση των κινδύνων από παράκτιες αναπτύξεις και ακτοτουριστικές δραστηριότητες ώστε να σχεδιαστούν μέτρα για μετριασμό τους, ειδικότερα όπου η ακτή περιλαμβάνει ενδιαιτήματα προστατευόμενων ειδών θαλάσσιας πανίδας.
- Προώθηση του καθορισμού των περιοχών Κάβο Γκρέκο και Ακάμα ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και έκδοση Διαταγμάτων διαχείρισης και προστασίας της φύσης για όλες τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές, ώστε να παρέχεται η νομική βάση για εφαρμογή των μέτρων προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Βελτίωση των Διαχειριστικών Σχεδίων που ετοιμάστηκαν για τις περιοχές Ακάμα και Κάβο Γκρέκο, με συγκεκριμενοποίηση των στόχων, καθορισμό αρμοδιοτήτων και χρονοδιαγράμματος και αποτίμηση του οικονομικού κόστους εφαρμογής των προτεινόμενων μέτρων. Ορισμός συντονιστικού φορέα για τη διαχείριση της περιοχής Ακάμα, ο οποίος να εποπτεύει την εφαρμογή ενός κατά το δυνατό ενοποιημένου σχεδίου διαχείρισης, με στόχο τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, τόσο στη θαλάσσια όσο και στη χερσαία περιοχή.
- Βελτίωση των διαδικασιών καταγραφής των περιπολιών, επιθεωρήσεων και παραβάσεων σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές, ώστε να μπορεί να εξακριβώνεται ο βαθμός παρακολούθησης των περιοχών αυτών. Επιπρόσθετα, αύξηση των περιπολιών και επέκταση των ωραρίων διενέργειάς τους, ενδεχομένως μέσω συνεργασίας του ΤΑΘΕ με τη Λιμενική Αστυνομία.

© Melina Marcou - Department of Fisheries and Marine Research

1. Εισαγωγή

1.1 Σκοπός του ελέγχου. Η Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, στο πλαίσιο της δράσης της στον τομέα των περιβαλλοντικών ελέγχων, διενήργησε έλεγχο με αντικείμενο τη διαχείριση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών στην Κύπρο. Ο έλεγχος διεξήχθη στα πλαίσια συντονισμένου ελέγχου με τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα άλλων έξι ευρωπαϊκών (εκ των οποίων πέντε Μεσογειακών) χωρών. Σκοπός του ελέγχου είναι η καταγραφή και αξιολόγηση των δράσεων των κυβερνητικών φορέων Μεσογειακών χωρών και της Πορτογαλίας για την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, μέσω του καθορισμού και ορθής διαχείρισης θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, καθώς και η εξαγωγή κοινών συμπερασμάτων και η διατύπωση εισηγήσεων.

Για σκοπούς του συντονισμένου ελέγχου, ο όρος «θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή» αναφέρεται σε τοποθεσία η οποία έχει ή πρόκειται να καθοριστεί βάσει διεθνούς, περιφερειακού ή εθνικού νομικού πλαισίου ή πολιτικής. Ο όρος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, περιοχές του Δικτύου «Natura 2000», Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές Μεσογειακού Ενδιαφέροντος (SPAMI) βάσει της Σύμβασης της Βαρκελώνης, Τεχνητούς Υφάλους ή καθορισμένα Θαλάσσια Πάρκα. Στην περίπτωση της Κύπρου, ο έλεγχος επικεντρώθηκε, πέραν των γενικών πτυχών διαχείρισης θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, στα θαλάσσια τμήματα των περιοχών της χερσονήσου του Ακάμα (μεγαλύτερη σε έκταση θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή με μεγάλη σημασία για την προστασία σημαντικών ειδών θαλάσσιας πανίδας) και του Κάβο Γκρέκο, καθώς και στη θαλάσσια περιοχή Μουλιά.

1.2 Μεθοδολογία. Δεδομένης της συνάρτησης του ελέγχου της Υπηρεσίας με τον συντονισμένο έλεγχο με Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα άλλων χωρών, κατέστη αναγκαίος ο συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων χωρών με σκοπό τη διαμόρφωση κοινού αντικειμένου και στόχου ελέγχου, καθώς και των πτυχών που θα εξετάζονταν.

Με στόχο τη συλλογή και αξιολόγηση συγκρίσιμων πληροφοριών σχετικά με τις ενέργειες των κυβερνήσεων των εμπλεκόμενων χωρών, τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα που συμμετείχαν στον έλεγχο συμφώνησαν σε ένα κοινό πλαίσιο για τον καθορισμό των αντικειμένων ελέγχου και των αντίστοιχων ερωτημάτων που θα διερευνούνταν στους εθνικούς ελέγχους. Πέντε θεματικές ενότητες καθορίστηκαν ως σημαντικές για την αξιολόγηση των ενεργειών των κυβερνήσεων αναφορικά με την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας:

- Εθνικές στρατηγικές
- Καθορισμός θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών
- Καταρτισμός σχεδίων διαχείρισης
- Εφαρμογή και παρακολούθηση
- Ανατροφοδότηση

Στη συνέχεια διατυπώθηκαν κοινά ερωτήματα ελέγχου για κάθε ενότητα, τα οποία αποτέλεσαν βάση για τη διενέργεια του ελέγχου από τα εμπλεκόμενα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα, αναλόγως του καθορισμένου εύρους των επιμέρους ελέγχων σε εθνικό επίπεδο.

Τα συγκεκριμένα ερωτήματα που εξετάστηκαν στην περίπτωση της Κύπρου παρατίθενται στο Παράρτημα Ι της παρούσας έκθεσης. Τα ερωτήματα εξετάστηκαν μέσω των πιο κάτω μεθόδων:

- Επισκόπηση σχετικών εγγράφων, αναφορών και αλληλογραφίας.
- Διενέργεια ημι-δομημένων συνεντεύξεων με αρμόδιους λειτουργούς των εμπλεκόμενων φορέων, συναντήσεις και αλληλογραφία με ενδιαφερόμενες μη κυβερνητικές οργανώσεις.
- Εξασφάλιση και επεξεργασία δεδομένων, δορυφορικών εικόνων και χαρτών, συμπεριλαμβανομένης της αντιπαραβολής δεδομένων από διαφορετικές πηγές για σκοπούς αξιολόγησης της αξιοπιστίας ή ορθότητάς τους, όπου κρίθηκε αναγκαίο.
- Επιτόπιες επισκέψεις σε παράκτιες περιοχές που γειτνιάζουν με θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.

Ως βάση για τον προγραμματισμό και διενέργεια του ελέγχου εφαρμόστηκαν τα Διεθνή Πρότυπα για Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα (ISSAIs) που εξέδωσε ο Διεθνής Οργανισμός Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI). Συγκεκριμένα, λήφθηκαν υπόψη οι διατάξεις των πιο κάτω προτύπων:

- ISSAI 100: Θεμελιώδεις Αρχές Ελέγχου στον Δημόσιο Τομέα
- ISSAI 300: Θεμελιώδεις Αρχές Διαχειριστικού Ελέγχου
- ISSAI 400: Θεμελιώδεις Αρχές Ελέγχου Συμμόρφωσης
- ISSAI 3000: Πρότυπα Διαχειριστικού Ελέγχου
- ISSAI 3100: Κατευθυντήριες Γραμμές για τις Κεντρικές Αρχές Διαχειριστικού Ελέγχου.
- ISSAI 3200: Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Διαδικασία Διαχειριστικού Ελέγχου
- ISSAI 4000: Πρότυπο Ελέγχου Συμμόρφωσης.
- ISSAI 4100: Κατευθυντήριες Γραμμές Ελέγχου Συμμόρφωσης για Ελέγχους που Διενεργούνται Ανεξάρτητα από τον Έλεγχο Οικονομικών Καταστάσεων.
- ISSAI 5110 - Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Διενέργεια Ελέγχων με Περιβαλλοντική Προοπτική.
- ISSAI 5120: Περιβαλλοντικός Έλεγχος στο Πλαίσιο Οικονομικού Ελέγχου και Ελέγχου Συμμόρφωσης.

Η παρούσα Έκθεση συζητήθηκε με τη Διεύθυνση του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών και εκπροσώπους του Τμήματος Περιβάλλοντος. Προσχέδιο της Έκθεσης στάληκε στα Τμήματα με επιστολή μας ημερ. 7.5.2018 με την οποία ζητήθηκε η υποβολή γραπτών σχολίων επί του κειμένου. Τα σχόλια των Τμημάτων ενσωματώθηκαν στην παρούσα Έκθεση.

Την ομάδα ελέγχου αποτέλεσαν οι:

- Άκης Κίκας - Ανώτερος Πρώτος Ελεγκτής
- Ρένα Κυριάκου Χαριλάου - Πρώτος Ελεγκτής Ελεγκτικής Υπηρεσίας Συνεργατικών Εταιρειών
- Μαρκέλλα Κουκκουλλή - Λειτουργός Ελέγχου

1.3 Θεσμικό πλαίσιο.

Ο καθορισμός και η διαχείριση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών διέπεται από Κοινοτικές Οδηγίες, εθνικά νομοθετήματα και διεθνείς Συμβάσεις και Πρωτόκολλα που κυρώθηκαν από την Κυπριακή Δημοκρατία, βάσει των οποίων κύριοι φορείς με αρμοδιότητες στον τομέα των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών είναι τα Τμήματα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών και Περιβάλλοντος. Τα σημαντικότερα σχετικά νομοθετήματα είναι τα εξής:

- Οι περί Αλιείας Νόμοι του 1961 έως 2016 (Κεφ. 135).
- Οι περί Αλιείας Κανονισμοί του 1990 (ΚΔΠ 273/1990).
- Οι περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμοι του 2003 έως 2015.
- Οι περί της Θαλάσσιας Στρατηγικής Νόμοι του 2011 έως 2014.
- Οι περί της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη Ρύπανση και Περί Συναφών Πρωτοκόλλων (Κυρωτικών) Νόμοι του 1979 έως 2013 με ιδιαίτερη έμφαση στο Πρωτόκολλο για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιοποικιλότητα στη Μεσόγειο-Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας
- Οδηγία 2008/56/ΕΚ περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον (Οδηγία-Πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική)
- Οδηγία 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών
- Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων

Πέραν των πιο πάνω, η προστασία συγκεκριμένων ειδών θαλάσσιας πανίδας διέπεται από τις διατάξεις ειδικών διεθνών συμβάσεων που επίσης κυρώθηκαν από τη Δημοκρατία με εθνικούς κυρωτικούς νόμους (Σύμβαση επί του Διεθνούς Εμπορίου Κινδυνεύοντων Ειδών Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας (CITES), Σύμβαση της Βέρνης για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων, Σύμβαση της Βόννης για τη Διατήρηση των Αποδημητικών Ειδών που Ανήκουν στην Άγρια Πανίδα).

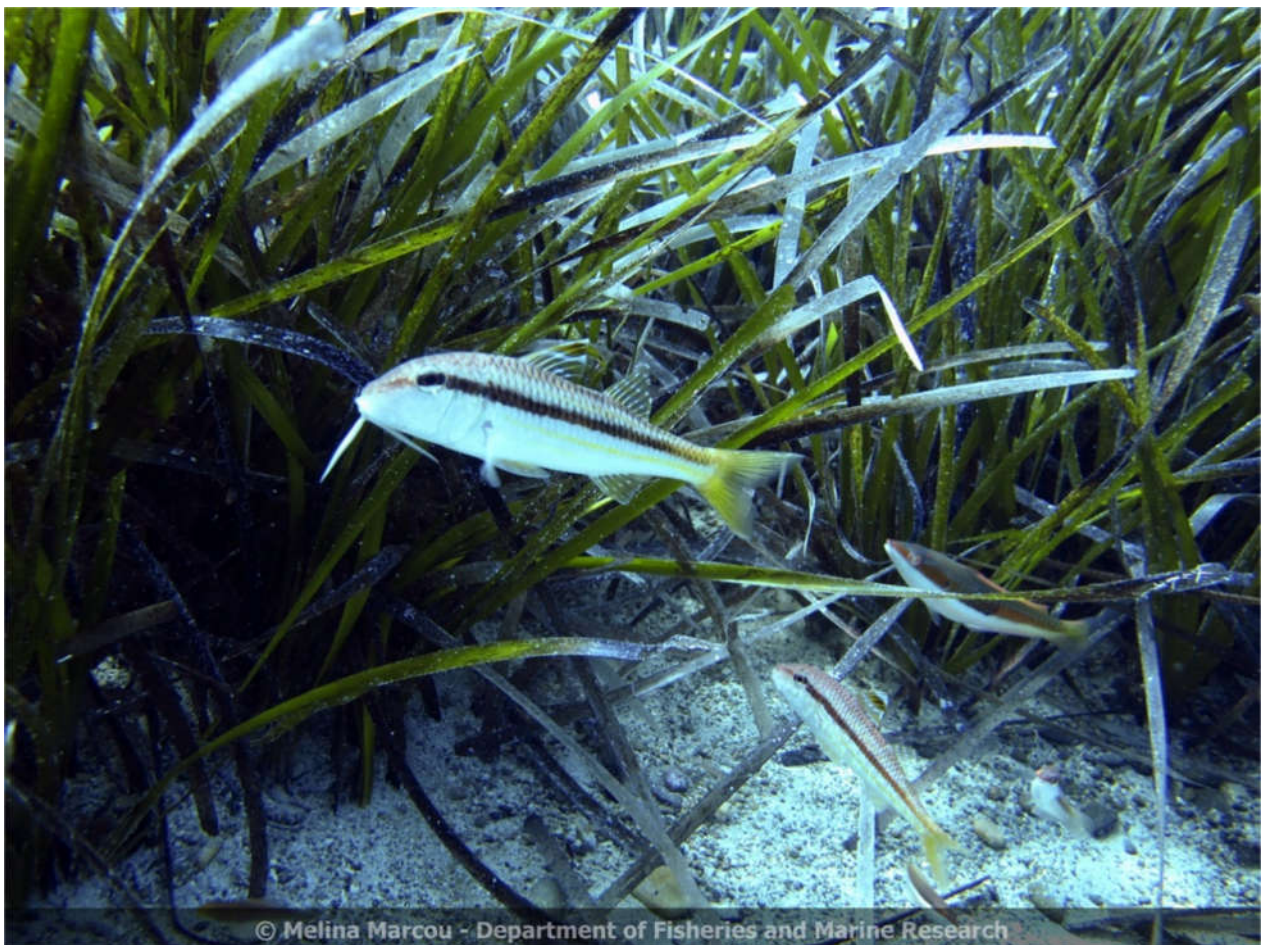
Το 2011 ετοιμάστηκε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Διατήρηση της Μεσογειακής Φώκιας στην Κύπρο, μετά από αίτημα του Κέντρου Περιφερειακής Δραστηριότητας για ειδικά προστατευόμενες περιοχές, το οποίο θεσπίστηκε στο πλαίσιο της Σύμβασης της Βαρκελώνης. Το Σχέδιο παρέχει πληροφορίες για την κατάσταση του είδους και των οικοτόπων του, εξετάζει τις σχετικές δεσμεύσεις της Δημοκρατίας για προστασία του είδους και τις απειλές που αντιμετωπίζει το είδος και προτείνει μέτρα για την προστασία και παρακολούθησή του.

Συναφώς αναφέρεται ότι, στα πλαίσια διενέργειας του ελέγχου μας για τη διαχείριση των παραλιών στην Κύπρο, η έκθεση του οποίου εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο του 2014, διερευνήθηκε, μεταξύ άλλων, η ύπαρξη σχεδίων δράσης για την προστασία ειδών θαλάσσιας πανίδας που διαβιούν ή αναπαράγονται στις παραλίες της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένης της Μεσογειακής φώκιας. Για εξασφάλιση των απαραίτητων πληροφοριών διενεργήθηκαν συναντήσεις με λειτουργούς και την Αν. Διευθύντρια του ΤΑΘΕ, κατά τις οποίες μάς αναφέρθηκε ρητώς ότι δεν έχει ετοιμαστεί Σχέδιο Δράσης για την προστασία της Μεσογειακής φώκιας, γεγονός που αναφέρθηκε και στην τελική μας έκθεση. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική ελέγχου, το προσχέδιο της

έκθεσης συζητήθηκε με τη Διεύθυνση του ΤΑΘΕ, η οποία κλήθηκε στη συνέχεια όπως υποβάλει και γραπτά σχόλια επί της τελικής έκθεσης (με επιστολή μας ημερ. 14.4.2014, απάντηση ΤΑΘΕ 6.5.2014). Σε όλα τα στάδια συζήτησης των ευρημάτων ελέγχου, ωστόσο, δεν σχολιάστηκε ή αντικρούστηκε από το ΤΑΘΕ η διαπίστωσή μας για απουσία σχετικού Σχεδίου Δράσης. Όπως προκύπτει, η ύπαρξη του Σχεδίου δεν ήταν εις γνώση του ΤΑΘΕ, αρμόδιας Αρχής για την εφαρμογή του.

1.4 Δομή έκθεσης. Η έκθεση παρουσιάζει τα ευρήματα του ελέγχου σε καθεμιά από τις καθορισθείσες ενότητες, αρχίζοντας με την παροχή βασικών πληροφοριών αναφορικά με το καθεστώς προστασίας θαλάσσιων περιοχών στα ύδατα της Κύπρου (κεφάλαιο 2).

Στη συνέχεια παρατίθενται τα ευρήματα του ελέγχου αναφορικά με την ύπαρξη εθνικής στρατηγικής (κεφάλαιο 3), την αξιολόγηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και τον καθορισμό θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών (κεφάλαιο 4) και την ετοιμασία Διαχειριστικών Σχεδίων για τις καθορισμένες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές, με ειδικές αναφορές στις περιοχές Ακάμα, Μουλιά και Κάβο Γκρέκο (κεφάλαια 5-8). Το κεφάλαιο 9 εξετάζει το σύστημα εφαρμογής και παρακολούθησης των Διαχειριστικών Σχεδίων, μέτρων και νομοθετικών διατάξεων με στόχο την προστασία των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών. Στο κεφάλαιο 10 αξιολογείται η επίτευξη των στόχων διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

2. Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Κύπρο.

Τα χωρικά ύδατα της Κυπριακής Δημοκρατίας περιλαμβάνουν τη θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται σε απόσταση 12 ναυτικών μιλίων από τις ακτές¹. Η ακτογραμμή της Κύπρου έχει συνολικό μήκος γύρω στα 780 χιλιόμετρα, εκ των οποίων γύρω στα 300 ή 38% εμπίπτουν στις περιοχές όπου ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος από την Κυπριακή Δημοκρατία².

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία των Οικοτόπων, 92/43/ΕΟΚ, προβλέπει την ίδρυση ενός οικολογικού δικτύου χερσαίων και θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, γνωστού ως «Natura 2000» (N2000), για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας που συγκεντρώνουν από οικολογικής αξίας το ενδιαφέρον και αποτελούν προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Οδηγία έχει ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία με τον περί Προστασίας της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμο με Αρ. 153(I)/2003.

Σύμφωνα με την Οδηγία, τα κράτη μέλη υποχρεώνονται στην λήψη μέτρων που θα διασφαλίζουν τη διατήρηση ή/και αποκατάσταση των φυσικών οικοτόπων, των οικοτόπων των ειδών και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας που αναφέρονται στα Παραρτήματα της Οδηγίας. Στο Παράρτημα I της Οδηγίας αναφέρονται οι τύποι φυσικών οικοτόπων η διατήρηση των οποίων απαιτεί το χαρακτηρισμό περιοχών ως Ειδικών Ζωνών Διατήρησης και στο Παράρτημα II αναφέρονται τα ζωικά και φυτικά είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος, των οποίων η διατήρηση επιβάλλει τον καθορισμό Ειδικών Ζωνών Διατήρησης. Βάσει της Οδηγίας αυτής και συγκεκριμένα όσον αφορά στις θαλάσσιες περιοχές, θα πρέπει να προστατευτούν συγκεκριμένα θαλάσσια οικοσυστήματα, όπως τα λιβάδια Ποσειδώνιας, που αποτελούν οικότοπο προτεραιότητας, οι υφάλι (βραχώδεις περιοχές), οι υποθαλάσσιες σπηλιές κτλ. και είδη όπως η φώκια, οι θαλάσσιες χελώνες κτλ.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω και με βάση το άρθρο 4 της Οδηγίας κάθε κράτος μέλος καταρτίζει, βάσει επιστημονικών πληροφοριών, έναν κατάλογο με περιοχές που μπορούν να αναγνωριστούν ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας και να περιληφθούν στο δίκτυο «Natura 2000».

Στην Κύπρο, οι περιοχές (χερσαίες και θαλάσσιες) που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο «Natura 2000», έχουν επιλεγεί με βάση επιστημονικά κριτήρια και εφόσον πληρούν τα κριτήρια των Παραρτημάτων της Οδηγίας ως περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος για καθορισμό Ειδικών Ζωνών Διατήρησης.

Οι θαλάσσιες περιοχές που έχουν ενταχθεί στο ευρωπαϊκό Δίκτυο «Natura 2000» ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας βάσει των διατάξεων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ πληρούν και τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιοποικιλότητα στη Μεσόγειο της Σύμβασης της Βαρκελώνης, το οποίο κυρώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία στις 28.6.1988 και για την εφαρμογή του οποίου αρμόδιο είναι το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών (ΤΑΘΕ). Οι θαλάσσιες περιοχές, οι οποίες έχουν ενταχθεί στο ευρωπαϊκό Δίκτυο «Natura 2000» ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας βάσει των διατάξεων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, είναι οι εξής:

¹ http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/mfa84_gr/mfa84_gr?OpenDocument

² <http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/4222F4D17F13BF68C22578A9002711EB?OpenDocument>

- Χερσόνησος Ακάμα
- Πόλις-Γιαλιά
- Ακρωτήριο Άσπρο-Πέτρα του Ρωμιού
- Θαλάσσια περιοχή Μουλιά
- Κάβο Γκρέκο
- Θαλάσσια περιοχή Νησιά.

Συναφώς αναφέρεται ότι, η περιοχή Λάρα-Τοξεύτρα, πέραν του ότι εμπίπτει γεωγραφικά στην περιοχή «Χερσόνησος Ακάμα» του Δικτύου «Natura 2000», έχει παράλληλα συμπεριληφθεί το 2013 στον κατάλογο με τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές Μεσογειακής Σημασίας βάσει του προαναφερόμενου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης, ενώ τελεί υπό αυστηρό καθεστώς προστασίας δυνάμει των περί Αλιείας Κανονισμών (ΚΔΠ 293/90).

Τα σημαντικότερα είδη θαλάσσιας πανίδας

και οικοτόπων στις θαλάσσιες περιοχές που εντάχθηκαν στο Δίκτυο «Natura 2000», σύμφωνα με τα σχετικά Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων που υποβλήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι η Μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*), τα είδη θαλάσσιας χελώνας καρέτα καρέτα (*Caretta caretta*) και πράσινη χελώνα (*Chelonia mydas*), το ρινοδέλφιο (*Tursiops truncatus*), τα θαλάσσια σπήλαια (οικότοπος 8330), εκτάσεις βλάστησης με *Posidonia* (*Posidonia oceanica*) (οικότοπος προτεραιότητας 1120*), ύφαλοι (οικότοπος 1170) και αμμοσύρσεις με *Cymodocea nodosa* που καλύπτονται από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους (οικότοπος 1110).

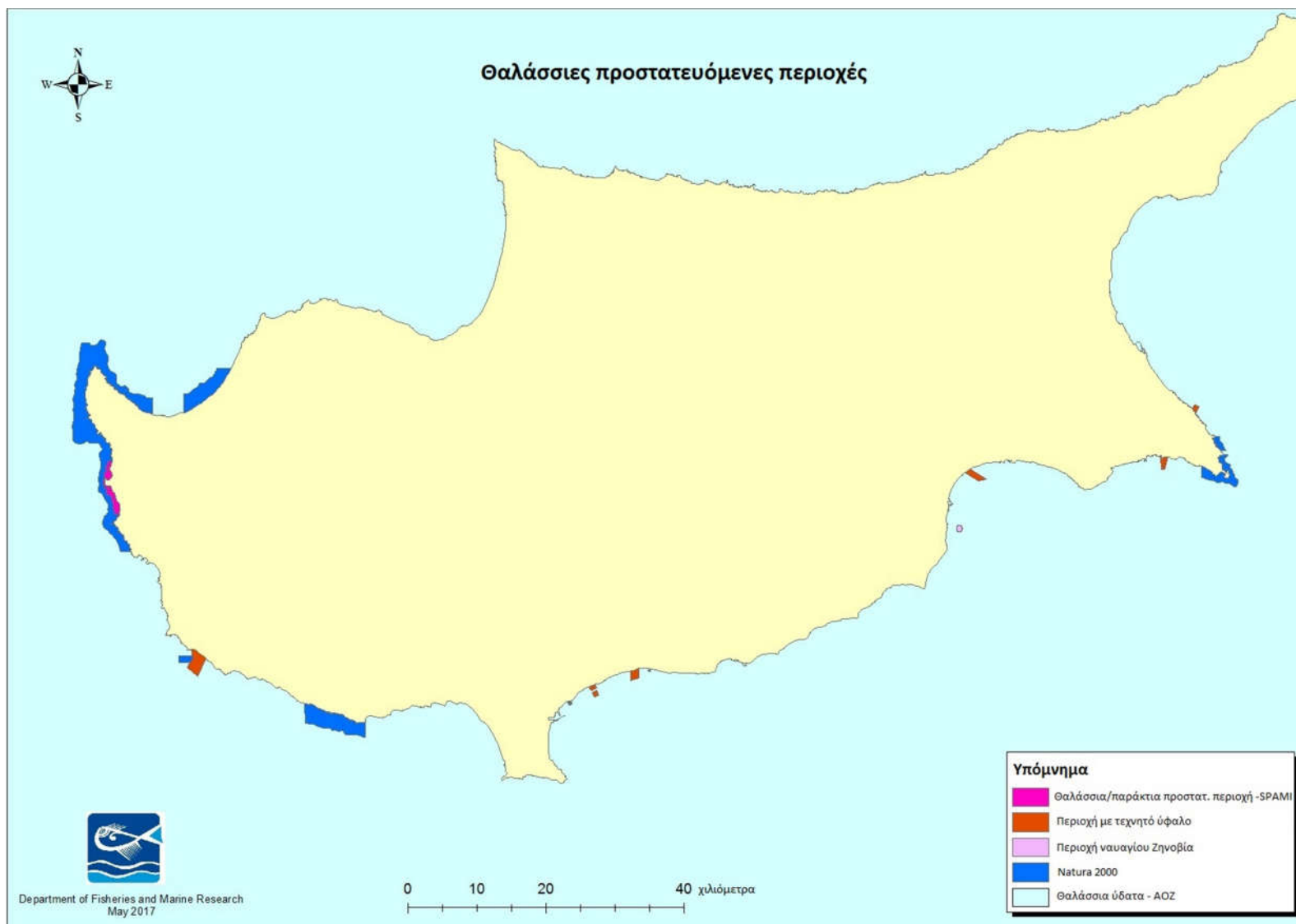

Επιπρόσθετα των πιο πάνω, στα θαλάσσια ύδατα, που καλύπτουν μέχρι και την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της Κυπριακής Δημοκρατίας, έχουν καθοριστεί πέντε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές με τεχνητούς υφάλους (στις θαλάσσιες περιοχές Παραλιμνίου, Αγίας Νάπας, Αμαθούντας, Λεμεσού και Γεροσκήπου), καθώς και μία θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή στην περιοχή του ναυαγίου «Ζηνοβία». Επίσης, οι

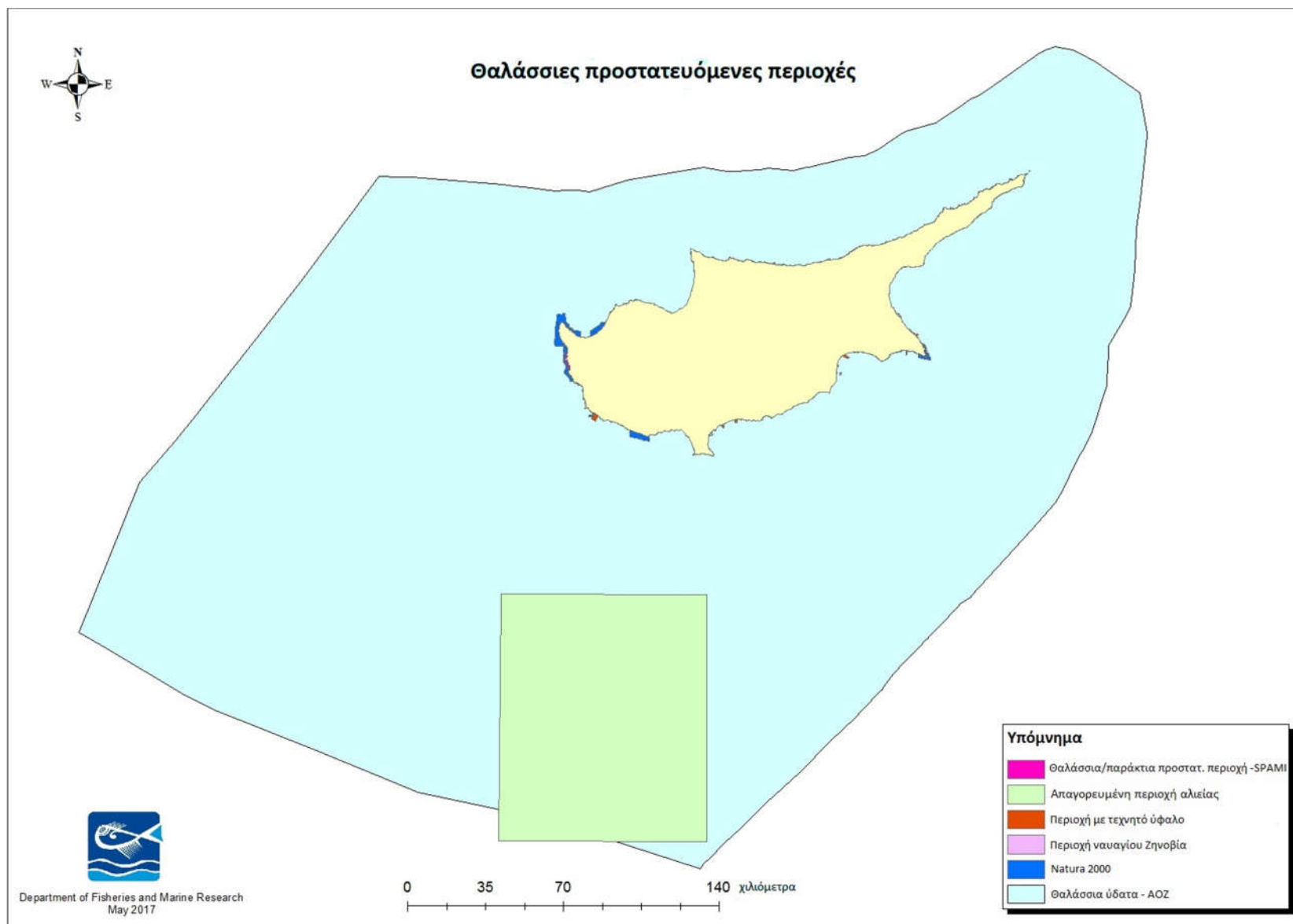
περιοχές «Μπάνια» (Διάταγμα Κ.Δ.Π. 66/2017) και «Κάβο Γκρέκο (Διάταγμα Κ.Δ.Π. 115/2018) έχουν κηρυχτεί ως προστατευόμενες σύμφωνα με τα αναφερόμενα Διατάγματα. Τέλος, το υποθαλάσσιο όρος Ερατοσθένης στα νοτιοδυτικά του νησιού έχει οριστεί ως απαγορευμένη περιοχή αλιείας, σύμφωνα με σχετική απόφαση της Γενικής Επιτροπής Αλιείας για τη Μεσόγειο το 2006, η οποία απαγορεύει την αλιεία με ρυμουλκούμενες δράγες και δίχτυα τράτας βυθού στην περιοχή.

Οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Κύπρο φαίνονται στους χάρτες που ακολουθούν, ενώ σχετική πληροφόρηση σχετικά με το καθεστώς τους συνοψίζεται στο Παράρτημα II της παρούσας έκθεσης.

Χάρτης 1α: Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Κύπρο (πηγή: ΤΑΘΕ, 2017)

Χάρτης 1β: Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Κύπρο (πηγή: ΤΑΘΕ, 2017)

Σε πρόσφατη αξιολόγηση του Δικτύου «Natura 2000» που διενεργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανά κράτος-μέλος και δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2017³, εξετάστηκε η επάρκεια των περιοχών «Natura 2000» ως προς τον βαθμό αντιπροσώπευσης των ειδών του Παραρτήματος I και τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που υπάρχουν στη χώρα, από τις περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο μέχρι σήμερα. Στη δημοσίευση η Επιτροπή αξιολογεί ότι για το 65% των θαλάσσιων ειδών και οικοτόπων Κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαντώνται στην Κύπρο απαιτείται ο καθορισμός πρόσθετων περιοχών για ένταξη στο Δίκτυο «Natura 2000» ώστε το Δίκτυο στη χώρα να θεωρείται ολοκληρωμένο. Επιπλέον, για το 13% των θαλάσσιων ειδών και οικοτόπων Κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Κύπρο, η Επιτροπή θεωρεί ότι απαιτείται περαιτέρω επιστημονική έρευνα για τον εντοπισμό των κατάλληλων περιοχών για ένταξη στο Δίκτυο.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως προωθηθούν ενέργειες από τα αρμόδια Τμήματα Περιβάλλοντος και Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών για τον καθορισμό νέων ή επέκταση των υφιστάμενων θαλάσσιων περιοχών του Δικτύου «Natura 2000», ώστε να επιτευχθεί ο επιθυμητός βαθμός αντιπροσώπευσης των ειδών και οικοτόπων Κοινοτικού ενδιαφέροντος.

Το ΤΑΘΕ μας πληροφόρησε ότι συμφωνεί με τη σύσταση και ότι έχει προωθήσει ενέργειες/δράσεις προς αυτήν την κατεύθυνση. Επισήμανε ότι προϋπόθεση για την επέκταση του Δικτύου «Natura 2000» στη θάλασσα αποτελεί η απόκτηση επιστημονικής γνώσης σε σχέση με την κατανομή των ειδών και οικοτόπων της Οδηγίας στα θαλάσσια (χωρικά & ΑΟΖ) ύδατα της Δημοκρατίας και προς τον σκοπό αυτό, έχει δρομολογήσει έρευνες στο θαλάσσιο περιβάλλον που εστιάζονται στη χαρτογράφηση των λιβαδιών Ποσειδώνιας σε όλα τα παράκτια ύδατα, την καταγραφή του πληθυσμού των κητωδών (δελφίνια, φάλαινες) και τη μελέτη των βαθέων οικοσυστημάτων του υποθαλάσσιου όρους Ερατοσθένη.

Οι έρευνες αυτές αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2020, έχουν συμπεριληφθεί στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Θάλασσα» 2014-2020 και συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας 2014-2020. Ανάλογα με τα δεδομένα που θα προκύψουν, το ΤΑΘΕ θα προχωρήσει στην επέκταση του Δικτύου «Natura 2000» στη βάση της επιστημονικής προσέγγισης.

Στην Κύπρο έχουν καθοριστεί έξι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές, οι οποίες έχουν ενταχθεί στο δίκτυο «Natura 2000». Τα σημαντικότερα είδη θαλάσσιας πανίδας και οικοτόπων στις περιοχές αυτές είναι η Μεσογειακή φώκια, δύο είδη θαλάσσιας χελώνας, το ρινοδέλφιο, θαλάσσια σπήλαια, εκτάσεις βλάστησης με Posidonia, ύφαλοι και αμμοσύρσεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογεί ότι για το 65% των θαλάσσιων ειδών και οικοτόπων Κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαντώνται στην Κύπρο απαιτείται ο καθορισμός πρόσθετων περιοχών «Natura 2000» ώστε το Δίκτυο στη χώρα να θεωρείται ολοκληρωμένο, ενώ για το 13% των ειδών και οικοτόπων απαιτείται περαιτέρω επιστημονική έρευνα για τον εντοπισμό των κατάλληλων περιοχών για ένταξη στο Δίκτυο.

³ European Commission, Natura 2000 - Nature and Biodiversity Newsletter, Ιούλιος 2017

3. Εθνική στρατηγική.

Διαπιστώθηκε ότι δεν έχει καταρτιστεί ένα στρατηγικό έγγραφο, που θα αποτελεί την πολιτική δέσμευση της κυβέρνησης με μακροπρόθεσμη προοπτική και θα καθορίζει τους στόχους και προτεραιότητες, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους και τις απειλές που εντοπίζονται και θα κατανέμει ευθύνες εφαρμογής. Κατά την άποψή μας, αυτό θα υποβοηθούσε σημαντικά τον λεπτομερή σχεδιασμό δράσεων από τους αρμόδιους φορείς.

Σύμφωνα με το Στρατηγικό Σχέδιο του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (Υπουργείο ΓΑΑΠ) για την περίοδο 2016-2018, που ετοιμάστηκε τον Αύγουστο του 2015, στους στόχους του ΤΑΘΕ περιλαμβάνεται η προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Στις δραστηριότητες με τις οποίες ο στόχος αυτός προβλέπεται να επιτευχθεί, περιλαμβάνεται η διαχείριση και παρακολούθηση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, που αναφέρεται αποκλειστικά στη διαχείριση των θαλάσσιων περιοχών του Δικτύου «Natura 2000» μέσω της κατάρτισης και εφαρμογής Σχεδίων Διαχείρισης και της παρακολούθησης της εφαρμογής τους. Γίνεται επίσης αναφορά στη δημιουργία, διαχείριση και παρακολούθηση τεχνητών υφάλων.

Πέραν των πιο πάνω συνοπτικών αναφορών στο Στρατηγικό Σχέδιο του Υπουργείου ΓΑΑΠ, διαπιστώθηκε ότι δεν έχει ετοιμαστεί ενιαία εθνική στρατηγική αναφορικά με τη διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών. Το ΤΑΘΕ, ως αρμόδια Αρχή, εξέφρασε την άποψη ότι για τις θαλάσσιες περιοχές που εμπίπτουν στο δίκτυο «Natura 2000» δεν απαιτείται ξεχωριστό έγγραφο στρατηγικής, καθώς στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελεί η ίδια η Κοινοτική Οδηγία για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ).

Ετοιμάστηκε, ωστόσο, από το ΤΑΘΕ, Στρατηγική για τη Δημιουργία Τεχνητών Υφάλων, με τελευταία αναθεώρηση και έγκριση από το Υπουργείο ΓΑΑΠ στις 5.12.2011 και 19.12.2011, αντίστοιχα. Επιπλέον, στο πλαίσιο εφαρμογής της Οδηγίας 2008/56/ΕΚ (Οδηγία-Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική), ετοιμάστηκε από το ΤΑΘΕ, τον Αύγουστο του 2016, σχετικό Πρόγραμμα Μέτρων, η εφαρμογή του οποίου εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 9.11.2016 και υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στα μεμονωμένα στρατηγικά έγγραφα που ετοιμάστηκαν παρατηρείται έλλειψη ποσοτικοποιημένων στόχων και χρονοδιαγραμμάτων, όπως περιγράφεται πιο κάτω.

3.1 Στρατηγική για τη Δημιουργία Τεχνητών Υφάλων. Σύμφωνα με το ΤΑΘΕ, η ετοιμασία της Στρατηγικής στηρίχθηκε σε επιστημονικές γνώσεις του προσωπικού του Τμήματος και γνώσεις του σχετικά με την εμπειρία σε άλλες χώρες (ειδικά στη Μεσόγειο) όπου εφαρμόζεται παρόμοιο πρόγραμμα. Ωστόσο, δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστεί σχετική τεκμηρίωση στήριξης της Στρατηγικής σε επιστημονικά αποτελέσματα και έρευνα.

© Melina Marcou - Department of Fisheries and Marine Research

Η Στρατηγική περιλαμβάνει ποσοτικό στόχο αναφορικά με τον αριθμό των υφάλων που θα δημιουργηθούν, ωστόσο δεν περιλαμβάνει στόχους ως προς την αναμενόμενη βελτίωση/ διατήρηση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας ή στόχους που θα πρέπει να επιτευχθούν με την

εφαρμογή της. Στην Στρατηγική δεν γίνεται επίσης αναφορά στον στόχο επίτευξης της αειφορίας των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών σύμφωνα με τον Στόχο Βιώσιμης

Ανάπτυξης αρ. 14 που καθόρισαν τα Ηνωμένα Έθνη, για διατήρηση του 10% των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών μέχρι το 2020.

Τέλος, δεν καθορίζεται χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της Στρατηγικής.

3.2 Πρόγραμμα Μέτρων. Το Πρόγραμμα που ετοιμάστηκε δεν περιλαμβάνει συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και χρονικές αναφορές εφαρμογής των επιμέρους μέτρων, με εξαίρεση μια γενική αναφορά για εφαρμογή των μέτρων που προτείνονται κατά την περίοδο 2016-2022.

Το άρθρο 10 της Οδηγίας 2008/56/ΕΚ ορίζει ότι τα κράτη μέλη «θεσπίζουν, για κάθε θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή, αναλυτική δέσμη περιβαλλοντικών στόχων και δεικτών για τα θαλάσσια ύδατά τους για τον προσανατολισμό της προόδου προς μια καλή κατάσταση στο θαλάσσιο περιβάλλον». Το ΤΑΘΕ ετοίμασε, τον Ιούλιο του 2012, έκθεση αναφορικά με τους περιβαλλοντικούς στόχους και συναφείς δείκτες, στη βάση της σχετικής Απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2010/477/ΕΕ (η οποία αντικαταστάθηκε το 2017 από την Απόφαση (ΕΕ) 2017/848) σχετικά με τα κριτήρια και τα μεθοδολογικά πρότυπα για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων υδάτων. Οι πλείστοι ποσοτικοί περιβαλλοντικοί στόχοι που περιλαμβάνονται στην έκθεση είναι συνδεδεμένοι με τιμές αναφοράς, οι οποίες ωστόσο δεν έχουν καθοριστεί.

Στο Πρόγραμμα δεν γίνεται ειδική αναφορά σε ενέργειες για επίτευξη του Στόχου Βιώσιμης Ανάπτυξης αρ. 14 των Ηνωμένων Εθνών όπως αναφέρεται στην παράγραφο 3.1 πιο πάνω. Αναφορά γίνεται στον καθορισμό έξι θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών στο πλαίσιο της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τους οικοτόπους, η οποία υλοποιήθηκε πριν την ετοιμασία του Προγράμματος, ως μέτρο προστασίας της βιοποικιλότητας, ενώ στα προτεινόμενα μέτρα περιλαμβάνεται η διεξαγωγή μελετών για εγκαθίδρυση νέων θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών και προστατευόμενων περιοχών αλιείας. Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΑΘΕ, ο στόχος για διατήρηση του 10% των παράκτιων και θαλάσσιων υδάτων της Κύπρου επιτυγχάνεται σήμερα αν ληφθούν υπόψη τα μέτρα σε σχέση με το υποθαλάσσιο όρος Ερατοσθένης, το οποίο αποτελεί περιοχή απαγόρευσης της αλιείας βάσει απόφασης της Γενικής Επιτροπής Αλιείας για τη Μεσόγειο.

Σύσταση: Εκφράσαμε την άποψη ότι η ολοκληρωμένη διαχείριση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών θα διευκολυνθεί με τον καταρτισμό ενός ενιαίου στρατηγικού εγγράφου για όλες τις κατηγορίες θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών που αναφέρονται στο κεφάλαιο 2 πιο πάνω. Η στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένους και μετρήσιμους, κατά το δυνατό, στόχους, καθώς και καθορισμένα χρονοδιαγράμματα υλοποίησης των επιμέρους μέτρων και επίτευξης των στόχων που θα τεθούν, ενδεχομένως με τον καθορισμό επιμέρους προθεσμιών για κάθε στάδιο εφαρμογής. Εισηγηθήκαμε όπως, στην ενιαία αυτή στρατηγική, ληφθούν υπόψη οι διατάξεις των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών σε σχέση με την διατήρηση των θαλάσσιων υδάτων.

Το ΤΑΘΕ συμφώνησε με τον καταρτισμό ενός Ενιαίου Στρατηγικού Εγγράφου για όλες τις κατηγορίες Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών και μας πληροφόρησε ότι θα καταβληθεί προσπάθεια για τον καταρτισμό του σε εύθετο χρόνο.

4. Πιέσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον και καθορισμός θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών.

4.1 Αξιολόγηση θαλάσσιου περιβάλλοντος. Ουσιώδης προϋπόθεση για την ικανότητα των αρμόδιων φορέων να αναπτύσσουν πολιτικές και να σχεδιάζουν δράσεις για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, είναι η γνώση των απειλών και κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα θαλάσσια ύδατα. Η απαραίτητη γνώση μπορεί να εξασφαλιστεί μέσω αξιολογήσεων κινδύνου και ευπάθειας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και τη συλλογή και επιστημονική αξιολόγηση σχετικών δεδομένων. Οι υποχρεώσεις της Δημοκρατίας για αξιολόγηση και παρακολούθηση των θαλάσσιων υδάτων πηγάζουν πρωτίστως από αριθμό Κοινοτικών νομοθετημάτων και συγκεκριμένα από τις εξής Οδηγίες:

- *Οδηγία για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ):* Το Παράρτημα III παραθέτει κριτήρια επιλογής των περιοχών που μπορεί να αναγνωριστούν ως περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος και να χαρακτηριστούν ως ειδικές ζώνες διατήρησης.
- *Οδηγία-Πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (Οδηγία 2008/56/ΕΚ):* Το άρθρο 8 προνοεί για τη διενέργεια αρχικής αξιολόγησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος από τα κράτη-μέλη, ως βάση για τον καταρτισμό σχετικού Προγράμματος Μέτρων με στόχο να επιτευχθεί ή να διατηρηθεί στα θαλάσσια ύδατά τους η καλή περιβαλλοντική κατάσταση. Σύμφωνα με την Οδηγία, η αξιολόγηση περιλαμβάνει ανάλυση των κυριότερων πιέσεων και επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένης κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας, στην περιβαλλοντική κατάσταση των υδάτων, η οποία βασίζεται στους ενδεικτικούς καταλόγους στοιχείων του Παραρτήματος III της Οδηγίας.
- *Οδηγία για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (Οδηγία 2000/60/ΕΚ):* Το άρθρο 8 προνοεί για την κατάρτιση προγράμματος παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων στην περιφέρεια ενός κράτους-μέλους, συμπεριλαμβανομένων των παράκτιων υδάτων.

Το ΤΑΘΕ, ως ο αρμόδιος φορέας, προωθεί τη διενέργεια των πιο πάνω αξιολογήσεων και προγραμμάτων παρακολούθησης.

(α) Αξιολόγηση πιέσεων βάσει της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ. Στο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ (Περίοδος 2016-2021) που ετοιμάστηκε για λογαριασμό του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων, περιλαμβάνεται κεφάλαιο σχετικό με τις πιέσεις στο υδάτινο περιβάλλον, με αναφορές στα παράκτια ύδατα. Στις πιέσεις που παρουσιάζονται περιλαμβάνεται η απόρριψη αστικών λυμάτων, η λιμενική υποδομή και η ναυσιπλοΐα και η υδατοκαλλιέργεια.

Οι πιέσεις ανά τύπο⁴ παράκτιου υδάτινου σώματος συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

⁴ C1: Σκληρό υπόστρωμα, βαθύ, μέτρια εκτεθειμένο προς προφυλαγμένο, χαμηλότερης θερμοκρασίας.

C2: Κινητό υπόστρωμα (άμμος, χαλίκι, λάσπη), ενδιάμεσου βάθους, μέτρια εκτεθειμένο προς προφυλαγμένο, χαμηλότερης θερμοκρασίας.

C3: Σκληρό υπόστρωμα (βιογενές), βαθύ, μέτρια εκτεθειμένο προς προφυλαγμένο, υψηλότερης θερμοκρασίας.

C4: Σκληρό υπόστρωμα, βαθύ, μέτρια εκτεθειμένο προς εκτεθειμένο, χαμηλότερης θερμοκρασίας.

Πίεση		Τύπος (αριθμός ΥΣ και έκταση σε km ²)							
		C1		C2		C3		C4	
		Αριθμ.	Έκταση	Αριθμ.	Έκταση	Αριθμ.	Έκταση	Αριθμ.	Έκταση
Σημειακές	Βιομηχανία (και αφαλατώσεις)			6	200,9	0		2	
	Αστικά Λύματα			2	36,3	1	42,5	0	
	Μεταλλεία			1	44,7	0		0	
	Υδατοκαλλιέργειες			4	129	2	15,7	2	158,1
Διάχυτες	Γεωργία			0	0	4	106,1	0	
	Αστικά Λύματα			1	59,3	0		0	
*Μορφολογικές αλλοιώσεις		4 (0 ΙΤΥΣ)	130,7	7 (3 ΙΤΥΣ)	292	3 (0 ΙΤΥΣ)	97,6	5 (1 ΙΤΥΣ)	283,3
Συνολική έκταση ΥΣ			130,7		348,8		106,1		283,3
Συνολικός αριθμός ΥΣ		4		9		4		5	

(Πηγή: Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ (Περίοδος 2016-2021), 2016)

Παρά τις πιο πάνω πιέσεις, σύμφωνα με την έκθεση, τα παράκτια σώματα βρίσκονται στο σύνολό τους σε καλή συνολική κατάσταση και δεν υφίστανται σημαντικές πιέσεις πέραν υδρομορφολογικών αλλοιώσεων, που ήταν και ο λόγος χαρακτηρισμού τεσσάρων εξ αυτών ως ιδιαίτερα τροποποιημένων.

Συγκεντρωτικά, από τα 22 παράκτια υδάτινα σώματα που βρίσκονται σε περιοχές που η Κυπριακή Δημοκρατία ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο, δέκα παράκτια υδάτινα σώματα, με συνολική επιφάνεια 499,97 km², ή 57,6% της συνολικής επιφάνειας των παράκτιων συστημάτων ταξινομείται σε υψηλή οικολογική κατάσταση, ενώ 12 σώματα (συμπεριλαμβανομένων των τεσσάρων ιδιαίτερα τροποποιημένων υδάτινων σωμάτων) με συνολική επιφάνεια 368,53 km², ή 42,4% της συνολικής επιφάνειάς τους ταξινομείται σε καλή οικολογική κατάσταση. Σύμφωνα με την έκθεση, δεν υπάρχουν παράκτια υδάτινα σώματα σε οικολογική κατάσταση κατώτερη της καλής.

(β) Αρχική αξιολόγηση βάσει της Οδηγίας 2008/56/ΕΚ. Τον Ιούλιο του 2012 ολοκληρώθηκε, από ιδιώτες μελετητές για λογαριασμό του ΤΑΘΕ, η «Αρχική Αξιολόγηση του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος της Κύπρου», η οποία περιλαμβάνει αξιολόγηση των κινδύνων και πιέσεων για τα θαλάσσια ύδατα και αποτέλεσε τη βάση για την ετοιμασία του Προγράμματος Μέτρων που αναφέρεται στην παράγραφο 3.2 πιο πάνω. Στους κινδύνους και πιέσεις που αναφέρονται στην αξιολόγηση περιλαμβάνονται οι φυσικές απώλειες (συμπεριλαμβανομένων πιέσεων στην παράκτια ζώνη από τις παράκτιες κατασκευές και της σφράγισης του πυθμένα από λιμενικές κατασκευές), φυσικές ζημιές και οχλήσεις, η αλληλεπίδραση με υδρολογικές διαδικασίες, η ρύπανση από επικίνδυνες ουσίες, ο εμπλουτισμός με θρεπτικές ουσίες και οργανική ύλη και οι βιολογικές οχλήσεις.

Από επισκόπηση της έκθεσης διαπιστώνεται ενδεχόμενη αδυναμία στον βαθμό ανάλυσης των κινδύνων και πιέσεων που αντιμετωπίζουν τα θαλάσσια ύδατα της Κύπρου. Συγκεκριμένα, η έκθεση περιορίζεται στην περιγραφή όλων των δυνητικών κινδύνων και πιέσεων όπως περιγράφονται στην Οδηγία 2008/56/ΕΚ, ωστόσο δεν γίνεται σε όλες τις περιπτώσεις αξιολόγηση της πραγματικής απειλής για κάθε κατηγορία δυνητικού κινδύνου στην περίπτωση των θαλάσσιων υδάτων της Κύπρου. Επομένως, κατά την άποψή μας, δεν μπορεί να τεκμηριωθεί ότι ο σχεδιασμός των μέτρων εστιάζει στον μετριασμό των υφιστάμενων κινδύνων.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως, σε μελλοντικές αξιολογήσεις των κινδύνων και πιέσεων για τα θαλάσσια ύδατα, διασφαλιστεί η κατά το δυνατό συγκεκριμενοποιημένη ανάλυση των πραγματικών πιέσεων και κινδύνων. Με τον τρόπο αυτό, θεωρούμε ότι η προστασία συγκεκριμένων περιοχών και τυχόν μέτρα που σχεδιάζονται θα είναι αποτελεσματικότερα ως προς την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με το ΤΑΘΕ, οι αξιολογήσεις με βάση τις προαναφερόμενες Οδηγίες γίνονται σε μεγάλη κλίμακα αφού ακολουθούν τις σχετικές καθοδηγητικές οδηγίες και δεν επικεντρώνονται σε μικροκλίμακα και συγκεκριμενοποίηση τοπικών πιέσεων. Αυτό θα πρέπει να αντιμετωπισθεί με ειδική μελέτη αξιολόγησης για κάθε περιοχή όπου υπάρχουν ή δυνητικά θα αναπτυχθούν πιέσεις. Επισημάνε επίσης ότι, σημαντικό εργαλείο που θα μπορεί να αξιολογήσει ολοκληρωμένα τις πιέσεις και απειλές στο παράκτιο/θαλάσσιο περιβάλλον αποτελεί η Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης και ότι, κατά την άποψή του, στο πλαίσιο καταρτισμού μέτρων διαχείρισης σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές θα πρέπει να αξιολογούνται ανά περίπτωση οι πιέσεις και απειλές και να λαμβάνονται τα ανάλογα μέτρα.

4.2 Άλλες πιέσεις στις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.

Πέραν των παραγόντων που αναφέρονται πιο πάνω ως δυνητικές πηγές κινδύνου για το θαλάσσιο περιβάλλον, η Υπηρεσία μας θεωρεί ότι σημαντικές πιέσεις στις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές ασκούνται και από παράκτιες αναπτύξεις και δραστηριότητες, καθώς και από τον ολοένα αυξανόμενο ακτοτουρισμό. Οι επιπτώσεις τέτοιων δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο περιβάλλον δεν φαίνεται να αξιολογήθηκαν επαρκώς από τα αρμόδια Τμήματα.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, για σκοπούς εκτίμησης της πίεσης που δέχεται η παράκτια ζώνη από τα παράκτια έργα, στην αρχική αξιολόγηση που διενεργήθηκε βάσει της Οδηγίας 2008/56/ΕΚ υπολογίζεται το ποσοστό της ακτογραμμής στο οποίο υπάρχουν κατασκευές και το εμβαδό της περιοχής που καλύπτεται από τέτοιες κατασκευές, ανά παράκτια ζώνη, χωρίς, ωστόσο, οι αριθμητικοί αυτοί δείκτες να τυγχάνουν στη συνέχεια αξιολόγησης με σκοπό τη διατύπωση συμπερασμάτων ως προς το βαθμό που οι παράκτιες αναπτύξεις απειλούν το θαλάσσιο περιβάλλον.

Οι πιθανές επιπτώσεις του ακτοτουρισμού σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές δεν φαίνεται να αξιολογήθηκαν.

Η συνεχώς αυξανόμενη τουριστική ανάπτυξη στην περιοχή θαλασσινές σπηλιές στην Πέγεια που γειτνιάζει με τη θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή της χερσονήσου του Ακάμα του Δικτύου «Natura 2000», απασχόλησε πρόσφατα την Υπηρεσία μας, λόγω των σωρευτικών επιπτώσεων των αναπτύξεων σε περιοχή που αποτελεί ενδιαίτημα της Μεσογειακής φώκιας.

Επιπρόσθετα το ΤΑΘΕ έγινε δέκτης καταγγελιών σχετικά με παράνομες επεμβάσεις που διενεργούνται στη θαλάσσια περιοχή Κόννος που εμπίπτει στην περιοχή Κάβο Γκρέκο, με ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες στο παράκτιο και θαλάσσιο οικοσύστημα.

Όπως προκύπτει, σημαντικό κίνδυνο για τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Κύπρο αποτελούν οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες στην ξηρά και στην παράκτια ζώνη, γεγονός που δεν φαίνεται να αξιολογείται επαρκώς στις αξιολογήσεις που διενεργούνται από τους αρμόδιους φορείς.

Σύσταση: Εκφράσαμε την άποψη ότι οι κίνδυνοι από παράκτιες αναπτύξεις και ακτοτουριστικές δραστηριότητες θα πρέπει να τύχουν της δέουσας αξιολόγησης ώστε να σχεδιαστούν μέτρα για μετριασμό τους. Η ανάγκη αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών που γειτνιάζουν με την ακτή, ειδικότερα όπου η ακτή περιλαμβάνει ενδιαιήματα προστατευόμενων ειδών θαλάσσιας πανίδας, όπως η Μεσογειακή φώκια και οι θαλάσσιες χελώνες.

Το ΤΑΘΕ συμφώνησε με τη σύσταση, επισημαίνοντας ότι απαιτείται μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση των ακτοτουριστικών δραστηριοτήτων καθότι τα τελευταία χρόνια αυξάνεται σημαντικά, χωρίς να αναπτυχθούν παράλληλα υποδομές και χωρίς να γίνεται ανάλογη ρύθμιση σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές, εκτός σε ορισμένες περιπτώσεις. Σημείωσε επίσης ότι το θέμα αυτό αφορά διάφορες υπηρεσίες, όπως το Υφυπουργείο Ναυτιλίας, το ΤΑΘΕ και το Τμήμα Περιβάλλοντος, συνεπώς απαιτείται η συντονισμένη αντιμετώπιση του θέματος.

4.3 Ένταξη περιοχών στο δίκτυο «Natura 2000». Για σκοπούς καθορισμού των περιοχών προς ένταξη στο δίκτυο «Natura 2000», το Υπουργείο ΓΑΑΠ εκπόνησε, κατά την περίοδο 1999-2002, έργο καταγραφής και χαρτογράφησης προτεινόμενων περιοχών που περιλάμβαναν και περιοχές με θαλάσσια τμήματα. Στόχος του έργου, που εντάχθηκε στο χρηματοδοτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «LIFE-Τρίτες χώρες» και ανατέθηκε σε εμπειρογνώμονες, ήταν η παροχή πληροφόρησης για οικοτόπους και είδη χλωρίδας και πανίδας, απαραίτητης για την εφαρμογή της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, καθώς και η δημιουργία ενός δικτύου ζωνών διατήρησης για συμπερίληψη στο δίκτυο Τόπων Κοινοτικής Σημασίας «Natura 2000». Βάσει της εργασίας αυτής ετοιμάστηκε κατάσταση με 38 προτεινόμενες περιοχές σε όλη τη γεωγραφική επικράτεια του νησιού, συμπληρώθηκαν τα απαραίτητα τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων για κάθε περιοχή και χαρτογραφήθηκαν οι προτεινόμενες περιοχές.

Σύμφωνα με την έκθεση που ετοιμάστηκε, η επιλογή των περιοχών βασίστηκε στην παρουσία οικοτόπων και ειδών που καθορίζονται στα Παραρτήματα I και II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τη σημασία της ορνιθοπανίδας, την οικολογική σημασία των περιοχών και το καθεστώς προστασίας των περιοχών βάσει υφιστάμενης νομοθεσίας (π.χ. υφιστάμενα Εθνικά Πάρκα). Ο καθορισμός των ζωνών έγινε με στόχο την κάλυψη σημαντικών φυσικών στοιχείων συμπεριλαμβανομένης μιας περιμετρικής ζώνης προστασίας, αποφεύγοντας, όπου ήταν εφικτό, γεωργικές, κατοικημένες ή βιομηχανικές περιοχές με στόχο την αποφυγή, στο μέλλον, συγκρουόμενων στόχων διαχείρισης.

Οι θαλάσσιες περιοχές που καθορίστηκαν προς ένταξη στο δίκτυο «Natura 2000» με την πιο πάνω διαδικασία είχαν συνολική έκταση 47.489 εκτάρια.

4.4 Κήρυξη Ειδικών Ζωνών Διατήρησης. Σύμφωνα με το άρθρο 4(4) της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, όταν μια περιοχή περιλαμβάνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στον κατάλογο Τόπων Κοινοτικής Σημασίας, «το οικείο κράτος μέλος ορίζει την περιοχή ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) το ταχύτερο δυνατόν και, το αργότερο, μέσα σε μια εξαετία, καθορίζοντας τις προτεραιότητες σε συνάρτηση με τη σημασία των τόπων για τη

διατήρηση ή την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, ενός τύπου φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος I ή ενός είδους του παραρτήματος II και για τη συνεκτικότητα του «Natura 2000», καθώς και σε συνάρτηση με τους κινδύνους υποβάθμισης ή καταστροφής που επαπειλούν τους εν λόγω τόπους». Το άρθρο 13(1) των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων 2003-2012 καθορίζει ότι «όταν μια περιοχή η οποία προτείνεται για τόπος κοινοτικής σημασίας υιοθετείται ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας από την Επιτροπή, ο Υπουργός ΓΑΑΠ κηρύσσει την εν λόγω περιοχή, με γνωστοποίηση που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, ως ΕΖΔ το συντομότερο δυνατό και το αργότερο μέσα σε τέσσερα χρόνια από την υιοθέτησή της ως Τόπου Κοινοτικής Σημασίας».

Παρά την ετοιμασία Διαχειριστικών Σχεδίων για τις πλείστες θαλάσσιες περιοχές που περιλήφθηκαν στο δίκτυο «Natura 2000», σε δύο περιπτώσεις (Κάβο Γκρέκο και χερσόνησος Ακάμα) δεν έχει εκδοθεί ακόμα Γνωστοποίηση με την οποία να ορίζεται η περιοχή ως ΕΖΔ σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας. Επισημαίνεται ότι η Γνωστοποίηση για την περιοχή Κάβο Γκρέκο, που περιλήφθηκε στο δίκτυο το 2008, θα έπρεπε να είχε εκδοθεί το αργότερο μέχρι το 2014 για σκοπούς συμμόρφωσης με τις διατάξεις της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ενώ για τη χερσόνησο του Ακάμα η σχετική προθεσμία έληξε το 2017.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως προωθηθεί άμεσα η έκδοση Γνωστοποίησης για ορισμό των περιοχών Κάβο Γκρέκο και Ακάμα ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης. Πέραν της ανάγκης για εφαρμογή της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας, η κήρυξη των περιοχών ως ΕΖΔ θα αποτελέσει σημαντικό βήμα προς τον καθορισμό μέτρων προτεραιότητας με στόχο την προστασία των ειδών και οικοτόπων που απαντώνται σε αυτές.

Το ΤΑΘΕ ανέφερε, πέραν των πιο πάνω, ότι η θαλάσσια περιοχή του Κάβο Γκρέκο έχει πρόσφατα εγκαθιδρυθεί με Διάταγμα του Υπουργού ΓΑΑΠ (Κ.Δ.Π.115/2018) με βάση τον περί Αλιείας Νόμο, σε Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή) όπου προνοούνται μέτρα διαχείρισης των αλιευτικών δραστηριοτήτων.

Επίσης, το Τμήμα Περιβάλλοντος επισήμανε ότι ο Ακάμας δεν μπορεί να κηρυχθεί ακόμα σε ΕΖΔ, αφού η Απόφαση του Υπουργού ΓΑΑΠ για κήρυξή του σε Τόπο Κοινοτικής Σημασίας (σε εθνικό επίπεδο), ακυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο και η διαδικασία επανακήρυξης του Τόπου Κοινοτικής Σημασίας βρίσκεται σε εξέλιξη. Σύμφωνα με το Τμήμα Περιβάλλοντος, η περιοχή Κάβο Γκρέκο αναμένεται να κηρυχθεί σύντομα ως ΕΖΔ.

5. Διαχειριστικά Σχέδια για θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα κράτη μέλη καθορίζουν, για τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ), «τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης [...] και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις» των φυσικών οικοτόπων και των ειδών που καθορίζονται στην Οδηγία. Επιπρόσθετα, η Οδηγία ορίζει ότι «τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν ορισθεί».

Βάσει του άρθρου 15(1) του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου (Ν.153(Ι)/2003), «ο Υπουργός (ΓΑΑΠ) δύναται να εκδώσει Διάταγμα διαχείρισης και προστασίας της φύσης, αναφορικά με Ειδική Ζώνη Διατήρησης, το οποίο δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, με το οποίο:

- απαγορεύει συγκεκριμένη δραστηριότητα ή λειτουργία,
- διατάζει την ανάληψη συγκεκριμένης δραστηριότητας ή λειτουργίας,
- καθορίζει συγκεκριμένα μέτρα διατήρησης,
- καθορίζει συγκεκριμένα σχέδια διαχείρισης.»

Σύμφωνα με το Τμήμα Περιβάλλοντος, τα Διαχειριστικά Σχέδια των περιοχών του Δικτύου «Natura 2000» και οι εισηγήσεις των μελετητών θα αποτελέσουν τη βάση για την έκδοση, από τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, σχετικών Διαταγμάτων διαχείρισης και προστασίας της φύσης.

Ο Διευθυντής του Τμήματος Περιβάλλοντος, σε επιστολή του προς την Υπηρεσία μας ημερ. 28.4.2014, επισήμανε ότι τα Διαχειριστικά Σχέδια δεν αποτελούν υποχρέωση βάσει του άρθρου 6 της Οδηγίας, ωστόσο η Οδηγία καθιστά υποχρεωτικό τον καθορισμό των μέτρων διατήρησης, που επιτυγχάνεται με το Διάταγμα που εκδίδεται βάσει του άρθρου 15 του Νόμου.

Όπως διαπιστώθηκε, για τις περιοχές του Δικτύου «Natura 2000» με θαλάσσιο μέρος έχουν οριστικοποιηθεί τα σχετικά Διαχειριστικά Σχέδια, με εξαίρεση εκείνα των περιοχών «Νησιά» και «Μουλιά». Όπως αναφέρεται στην έκθεση της Υπηρεσίας μας για τη διαχείριση των παραλιών στην Κύπρο (Σεπτέμβριος 2014), το ΤΑΘΕ θεωρεί ότι οι υφιστάμενες νομοθετικές διατάξεις αποτελούν επαρκή μέτρα διαχείρισης για την περιοχή «Νησιά». Στην ίδια έκθεση γίνεται αναφορά στην αναστολή των διαδικασιών ετοιμασίας του Διαχειριστικού Σχεδίου για την περιοχή «Μουλιά» λόγω αντιδράσεων κατά τη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης, με το θέμα να παραμένει έκτοτε σε εκκρεμότητα.

Επισημαίνεται ότι για τις θαλάσσιες περιοχές Κάβο Γκρέκο και Ακάμα, για τις οποίες έχουν ετοιμαστεί Διαχειριστικά Σχέδια, δεν έχει εκδοθεί σχετικό Διάταγμα διαχείρισης και προστασίας της φύσης. Συναφώς αναφέρεται ότι για την παράκτια περιοχή Λάρα-

Για τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές «Natura 2000» «Νησιά» και «Μουλιά» δεν έχουν οριστικοποιηθεί Διαχειριστικά Σχέδια, ενώ για τις θαλάσσιες περιοχές Κάβο Γκρέκο και Ακάμα δεν έχει εκδοθεί Διάταγμα διαχείρισης και προστασίας της φύσης, με αποτέλεσμα να μην παρέχεται η νομική βάση για εφαρμογή των μέτρων προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Τοξεύτρα, που εμπίπτει γεωγραφικά στη χερσόνησο του Ακάμα, ισχύουν αυστηρά προστατευτικά μέτρα βάσει των διατάξεων των περί Αλιείας Κανονισμών (ΚΔΠ 293/90), που εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 6 του περί Αλιείας Νόμου.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως προωθηθούν ενέργειες για την έκδοση των σχετικών Διαταγμάτων διαχείρισης και προστασίας της φύσης για όλες τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές, ώστε να παρέχεται η νομική βάση για εφαρμογή των μέτρων προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος επισήμανε ότι ο Ακάμας δεν μπορεί να κηρυχθεί σε ΕΖΔ, αφού εκκρεμεί η επανακήρυξή του σε ΤΚΣ (σε εθνικό επίπεδο), λόγω της ακύρωσης της απόφασης του Υπουργού ΓΑΑΠ για καθορισμό του ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας από το Ανώτατο Δικαστήριο, ενώ το Κάβο Γκρέκο αναμένεται να κηρυχθεί σύντομα ως ΕΖΔ. Σημείωσε επίσης ότι η έκδοση του Διατάγματος δυνάμει του άρθρου 15 εξαρτάται από το ΤΑΘΕ και το Τμήμα Δασών που διαχειρίζονται την περιοχή.

Συγκεκριμένες διαπιστώσεις σε σχέση με τα Διαχειριστικά Σχέδια των περιοχών Ακάμα, Κάβο Γκρέκο και Μουλιά παρατίθενται στα κεφάλαια 6-8 που ακολουθούν.

6. Χερσόνησος Ακάμα.

6.1 Γενική πληροφόρηση. Η χερσόνησος του Ακάμα εντάχθηκε στο δίκτυο «Natura 2000» ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (αρ. CY4000010) το 2011, με την Εκτελεστική Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με αριθμό 2012/9/ΕΕ, λόγω της ύπαρξης στην περιοχή σημαντικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, καθώς και αριθμού ειδών πανίδας και χλωρίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος σύμφωνα με την ίδια Οδηγία⁵. Ενδεικτικά αναφέρονται τα θαλάσσια είδη πανίδας Μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*), πράσινη χελώνα (*Chelonia mydas*) και χελώνα καρέτα καρέτα (*Caretta caretta*), ρινοδέλφινο (*Tursiops truncatus*) και οι θαλάσσιοι οικότοποι θαλάσσιων σπηλαίων και λιβαδιών ποσειδώνιας (*Posidonia oceanica*).⁶ Η ίδια περιοχή είχε ενταχθεί από το 2009 στο δίκτυο ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας, καθώς φιλοξενεί είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ και άλλα μεταναστευτικά είδη ορνιθοπανίδας².

© Melina Marcou
Department of Fisheries and Marine Research

Βάσει του Τυποποιημένου Εντύπου Δεδομένων που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η περιοχή καλύπτει συνολική έκταση 18.082 εκταρίων, εκ των οποίων το 43,42% αποτελεί θαλάσσια έκταση, η οποία αποτελεί το κύριο αντικείμενο του παρόντος ελέγχου.

6.2 Διαχειριστικά Σχέδια. Για την περιοχή της χερσονήσου του Ακάμα έχουν ετοιμαστεί ή βρίσκονται ακόμη στη διαδικασία ετοιμασίας τα εξής Σχέδια διαχείρισης:

- (α) *Διαχειριστικό Σχέδιο Τόπου Κοινοτικής Σημασίας*, το οποίο συμπεριλαμβάνει προτάσεις διαχείρισης τόσο της χερσαίας όσο και της θαλάσσιας περιοχής. Το Σχέδιο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, μέτρα που αφορούν σε θαλάσσιους οικοτόπους και είδη θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν και για την περίπτωση ειδών ορνιθοπανίδας. Το Σχέδιο ετοιμάστηκε για λογαριασμό του Τμήματος Περιβάλλοντος, με εμπλοκή του ΤΑΘΕ ειδικότερα για τη θαλάσσια περιοχή.
- (β) *Διαχειριστικό Σχέδιο Ζώνης Ειδικής Προστασίας*, με μέτρα ειδικά για την προστασία ειδών πτηνών, βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ. Το Σχέδιο ετοιμάστηκε από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας του Υπουργείου Εσωτερικών, η οποία έχει την αρμοδιότητα εφαρμογής του. Επισημαίνεται ότι μέτρα που σχετίζονται με την προστασία πτηνών περιλαμβάνονται και στο Διαχειριστικό Σχέδιο Τόπου Κοινοτικής Προστασίας.
- (γ) *Σχέδιο Διαχείρισης για Εθνικό Δασικό Πάρκο*, η ετοιμασία του οποίου βρίσκεται σε εξέλιξη από το Τμήμα Δασών, σε διαβούλευση με τα εμπλεκόμενα Τμήματα.
- (δ) *Σχέδιο Δράσης* του Τμήματος Περιβάλλοντος για την αξιοποίηση €2 εκ. που διατέθηκαν για τη διαχείριση της χερσονήσου από τα Κοινοτικά Διαρθρωτικά Ταμεία (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης).

⁵ Τμήμα Περιβάλλοντος, Διαχειριστικό Σχέδιο για την περιοχή του δικτύου Natura 2000 «Χερσόνησος Ακάμα», 2016

⁶ Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων

- (ε) *Διαχειριστικό Σχέδιο της Διευθύντριας Έργου του Ακάμα*, το οποίο αφορά στις κοινότητες της ευρύτερης περιοχής του Ακάμα εκτός των ορίων της περιοχής που έχει ενταχθεί στο δίκτυο «Natura 2000». Η Διευθύντρια Έργου απασχολήθηκε από το 2011 μέχρι τον Μάρτιο το 2017 με μίσθωση υπηρεσιών από το Υπουργείο ΓΑΑΠ, με στόχο την ετοιμασία του Σχεδίου, το οποίο περιλάμβανε προτάσεις για περιφερειακά έργα για αυτές τις κοινότητες, χωρίς, ωστόσο να τη διαχείριση προϋπολογισμού για την υλοποίηση των προτάσεων.

Από την πιο πάνω πληροφόρηση διαπιστώνεται ενδεχόμενος κατακερματισμός αρμοδιοτήτων και εμπλοκή αριθμού φορέων που φαίνεται να ενεργούν μεν σε διαβούλευση με άλλους εμπλεκόμενους φορείς, αλλά ανεξάρτητα για την εφαρμογή μέτρων που εμπíπτουν στις αρμοδιότητές τους. Η εμπλοκή τεσσάρων διαφορετικών φορέων και η ετοιμασία πέντε διαφορετικών σχεδίων διαχείρισης της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής, στη βάση διαφορετικών νομοθετημάτων, ενέχει κινδύνους αδυναμιών στον συντονισμό, στην εφαρμογή των σχεδίων και στην αποτελεσματικότητά τους.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο ορισμού συντονιστικού φορέα για τη διαχείριση της περιοχής, ο οποίος να εποπτεύει την εφαρμογή ενός κατά το δυνατό ενοποιημένου σχεδίου διαχείρισης, με στόχο τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, τόσο στη θαλάσσια όσο και στη χερσαία περιοχή.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος επισήμανε ότι το Διαχειριστικό Σχέδιο για τον Τόπο Κοινοτικής Σημασίας αφορά στη διαχείριση των ειδών και οικοτόπων της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και κάποιες δράσεις του θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Σχεδίου Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου και κάποιες στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης του Τμήματος Περιβάλλοντος.

Ανέφερε επίσης ότι το Διαχειριστικό Σχέδιο για τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας αφορά σε μέτρα και δράσεις διαχείρισης για τα είδη ορνιθοπανίδας και στόχος είναι να

αλληλοσυμπληρώνονται με το Διαχειριστικό Σχέδιο για τον Τόπο Κοινοτικής Σημασίας. Όσον αφορά στο Σχέδιο Διαχείρισης του Εθνικού Δασικού Πάρκου, αυτό αφορά στη διαχείριση/λειτουργία του Πάρκου ως πόλου έλξης και ενημέρωσης για την περιοχή του Ακάμα, το οποίο επίσης είναι συμπληρωματικό του Διαχειριστικού Σχεδίου για τον Τόπο Κοινοτικής Σημασίας. Το Σχέδιο Δράσης του Τμήματος Περιβάλλοντος αφορά σε δράσεις που συμπεριλαμβάνει το Διαχειριστικό Σχέδιο για τον Τόπο Κοινοτικής Σημασίας που θα

χρηματοδοτηθούν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Όσον αφορά στο Διαχειριστικό Σχέδιο της Διευθύντριας Έργου του Ακάμα, το Τμήμα μάς πληροφόρησε ότι αυτό έχει ολοκληρωθεί και λήξει.

Εξέφρασε επίσης την άποψη ότι δεν είναι αναγκαίο στην παρούσα φάση να δημιουργηθεί συντονιστικός φορέας, αφού τα Τμήματα συντονίζονται και συνεργάζονται μεταξύ τους.

6.3 Στόχοι Διαχειριστικού σχεδίου. Για σκοπούς του παρόντος ελέγχου, εξετάστηκε σε βάθος το Διαχειριστικό Σχέδιο Τόπου Κοινοτικής Σημασίας που ετοιμάστηκε για την περιοχή, καθώς έχει τη μεγαλύτερη συνάφεια με το αντικείμενο του ελέγχου.

Το Σχέδιο περιλαμβάνει ειδικούς στόχους, οι οποίοι διαχωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες, ως εξής:

1. Ειδικοί Στόχοι Διατήρησης και Προστασίας της Περιοχής
2. Ειδικοί Στόχοι Ανάδειξης Περιοχής και Εξυπηρέτησης Επισκεπτών
3. Ειδικοί Στόχοι Συμβολής στην Αειφόρο Ανάπτυξη της Περιοχής
4. Ειδικοί Στόχοι Βέλτιστης Διαχείρισης - Λειτουργίας της Περιοχής

Όπως διαπιστώθηκε, οι στόχοι του Διαχειριστικού Σχεδίου δεν είναι μετρήσιμοι, με εξαίρεση τους στόχους της κατηγορίας 1, οι οποίοι αναφέρονται στην εξασφάλιση του καθεστώτος διατήρησης των σημαντικών τύπων οικοτόπων, χλωρίδας και πανίδας σε ευνοϊκό/ικανοποιητικό επίπεδο ή/και αποκατάστασή τους. Θεωρούμε ότι η μη ύπαρξη, κατά το δυνατό, ποσοτικοποιημένων στόχων, δυσχεραίνει την επίτευξη των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων ενός Σχεδίου.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα Περιβάλλοντος, ως η αρμόδια Αρχή για τις περιοχές του Δικτύου «Natura 2000», σε συνεργασία με το ΤΑΘΕ εξετάσουν την δυνατότητα συγκεκριμενοποίησης των στόχων του Σχεδίου, με τρόπο που να επιτρέπει την παρακολούθηση της προόδου των μέτρων που εφαρμόζονται.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος επισήμανε ότι οι στόχοι που έχουν τεθεί αφορούν στη δημιουργία διαφόρων δράσεων οι οποίες σε συνδυασμό έχουν ως απώτερο σκοπό τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων. Η αξιολόγηση της κατάστασης παρατίθεται στην εξαετή έκθεση που ετοιμάζεται δυνάμει του άρθρου 17 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

6.4 Μέτρα διαχειριστικού σχεδίου. Στο Διαχειριστικό Σχέδιο γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην πίεση που ασκείται στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής από τουριστικές δραστηριότητες και δραστηριότητες αναψυχής και αναγνωρίζεται η έλλειψη ικανοποιητικού ελεγκτικού μηχανισμού. Στα προτεινόμενα μέτρα περιλαμβάνονται προτάσεις για περίφραξη περιοχών αμμοθινικών οικοτόπων και σημαντικών ειδών χλωρίδας και παρεμπόδισης πρόσβασης οχημάτων στις παραλίες. Εντούτοις, δεν φαίνεται να αξιολογήθηκε, μεταξύ άλλων, η πίεση στην θαλάσσια περιοχή από δραστηριότητες ακτοτουρισμού και να σχεδιάστηκαν μέτρα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος από τις πιέσεις αυτές.

(Πηγή: Terra Cypria)

Ζητήσαμε από το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών όπως μας πληροφορήσει για τον αριθμό ακτοτουριστικών σκαφών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή του Ακάμα αλλά και στις υπόλοιπες θαλάσσιες περιοχές του Δικτύου «Natura 2000» και κατά πόσο έχουν εκτιμηθεί δεόντως οι επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Τα μέτρα που περιλήφθηκαν στο Διαχειριστικό Σχέδιο Τόπου Κοινοτικής Σημασίας αποτιμήθηκαν σε οικονομικούς όρους, ωστόσο δεν έτυχαν ανάλυσης κόστους-οφέλους. Σύμφωνα με το Τμήμα Περιβάλλοντος, η σειρά προτεραιότητας των μέτρων ορίστηκε βάσει των αναγκών προστασίας της περιοχής και λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες και όχι βάσει του κόστους των μέτρων.

Στο Διαχειριστικό Σχέδιο περιλαμβάνονται προτάσεις για διαχωρισμό της έκτασης της περιοχής σε τέσσερις ζώνες προστασίας, από τις οποίες δύο αφορούν στην χερσαία περιοχή και οι υπόλοιπες δύο στη θαλάσσια περιοχή - Θαλάσσιες/Χερσαίες Ζώνες Υψηλής Προστασίας της Φύσης και Θαλάσσιες/Χερσαίες Ζώνες Προστασίας της Φύσης. Στην Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 11.1.2016, με την οποία εγκρίθηκε το Σχέδιο, δεν γίνεται αναφορά στις ζώνες προστασίας και στις ρυθμίσεις και απαγορεύσεις που περιλήφθηκαν στο Σχέδιο για κάθε ζώνη. Σύμφωνα με το ΤΑΘΕ, βρίσκονται ήδη σε ισχύ οι ρυθμίσεις για την περιοχή της Λάρας, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας. Οι υπόλοιπες ρυθμίσεις αποτελούν προτάσεις των μελετητών, οι οποίες δεν υιοθετήθηκαν, όπως και ο διαχωρισμός της περιοχής σε τέσσερις ζώνες. Εξακολουθούν, ωστόσο, να εφαρμόζονται σχετικές διατάξεις της περί Αλιείας νομοθεσίας και άλλων περιβαλλοντικών νομοθετημάτων (ρύθμιση της αλιείας, απαγόρευση αλιείας με τράτα σε βάθη πέραν των 50 μέτρων, απαιτήσεις για δέουσα εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για έργα σε περιοχές του Δικτύου «Natura 2000» κλπ).

Σύμφωνα με το Τμήμα Περιβάλλοντος, επίσημη θεσμοθέτηση των μέτρων, απαγορεύσεων και ζωνών αναμένεται ότι θα γίνει με την εφαρμογή των άρθρων 13 και 15 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου, δηλαδή την κήρυξη της περιοχής σε Ειδική Ζώνη Διατήρησης και έκδοση Διατάγματος Διαχείρισης και Προστασίας της Φύσης.

Επομένως, παρά την ετοιμασία του Σχεδίου Διαχείρισης, τα μέτρα που περιλαμβάνονται σε αυτό δεν φαίνεται να έχουν δεσμευτική ισχύ, με εξαίρεση εκείνα που είναι ήδη θεσμοθετημένα.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως προωθηθούν ενέργειες από το Τμήμα Περιβάλλοντος για θεσμοθέτηση του διαχωρισμού της περιοχής σε ζώνες προστασίας και της εφαρμογής των απαγορεύσεων που αναφέρονται στο Διαχειριστικό Σχέδιο ως προτεινόμενες. Επιπλέον, η αποτίμηση του οικονομικού κόστους εφαρμογής των προτεινόμενων μέτρων θα διευκολύνει την εξασφάλιση των αναγκαίων πιστώσεων από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Όπως μας πληροφόρησε το Τμήμα Περιβάλλοντος, η συζήτηση για τον καθορισμό ζωνών προστασίας δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Στόχος του Τμήματος Περιβάλλοντος είναι η δημιουργία ενός αποδοτικού συστήματος διαχείρισης της περιοχής της χερσονήσου Ακάμα η οποία εμπίπτει στο Δίκτυο «Natura 2000». Σχετικά με το κόστος των δράσεων προστασίας της περιοχής, το Τμήμα ανέφερε ότι αυτό έχει καθοριστεί στα πλαίσια της χρηματοδότησης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

6.5 Θαλάσσια περιοχή Μουλιά.

6.6 Γενική πληροφόρηση. Η θαλάσσια περιοχή Μουλιά βρίσκεται στα νοτιοδυτικά θαλάσσια ύδατα της Δημοκρατίας και εντάχθηκε στο δίκτυο Natura 2000 το 2008 ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας, με την Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αρ. 2008/335/ΕΚ. Βάσει του Τυποποιημένου Εντύπου Δεδομένων που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η περιοχή καλύπτει συνολική έκταση 200 εκταρίων, στην οποία απαντώνται εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με ποσειδώνια και υφάλοι, οικοτόποι κοινοτικού ενδιαφέροντος των οποίων η διατήρηση απαιτεί τον χαρακτηρισμό περιοχών ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Σύμφωνα με το Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, άλλα

© Melina Marcou - Department of Fisheries and Marine Research

σημαντικά είδη χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στην περιοχή αποτελούν τα *Charonia tritonis*, *Hippocampus ramulosus*, *Pinna nobilis* και *Posidonia oceanica*.

6.7 Μέτρα διαχείρισης. Για την περιοχή δεν έχει ετοιμαστεί Διαχειριστικό Σχέδιο λόγω αντιδράσεων κατά το στάδιο της δημόσιας διαβούλευσης. Ωστόσο, για την περιοχή έχει εκδοθεί το περί Προστασίας και Διαχείρισης της

Φύσης και της Άγριας Ζωής (Μέτρα Προτεραιότητας για τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης «Θαλάσσια Περιοχή Μουλιά - CY4000006» και «Θαλάσσια Περιοχή Νησιά - CY3000006») Διάταγμα του 2016 (ΚΔΠ 230/2016), στο οποίο ως μέτρα προτεραιότητας για την περιοχή καθορίζονται τα πιο κάτω:

- (α) Διατήρηση σε εξαιρετική κατάσταση διατήρησης των θαλάσσιων οικοτόπων «εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia*» και «υφάλων».
- (β) Περιορισμός και/ή απαγόρευση ενεργειών, ή/και οχλήσεων ή/και δραστηριοτήτων οι οποίες δυνατό να έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην περιοχή.
- (γ) Ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και συνείδησης, εκπαίδευση του κοινού και ανάδειξη της περιοχής.

Άποψη της Υπηρεσίας μας είναι ότι τα μέτρα προτεραιότητας, με τον τρόπο που διατυπώνονται στο Διάταγμα, που εκδόθηκε βάσει του άρθρου 13 του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου, δεν είναι επαρκώς συγκεκριμένα ώστε να συμβάλλουν στην προστασία της περιοχής. Σύμφωνα με το Τμήμα Περιβάλλοντος, συγκεκριμένα μέτρα για την περιοχή θα καθοριστούν με την έκδοση του Διατάγματος Διαχείρισης και Προστασίας της Φύσης που θα εκδοθεί δυνάμει του άρθρου 15 του υπό αναφορά Νόμου.

Όπως πληροφορηθήκαμε από το ΤΑΘΕ, το Τμήμα θεωρεί επαρκή την εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας για την προστασία της περιοχής. Συγκεκριμένα, εφαρμόζονται οι διατάξεις του περί Αλιείας Νόμου όσον αφορά στη δραστηριότητα τρατών, τα ωράρια αλιείας κλπ οι οποίες κρίνονται ιδιαίτερα σαφείς σε σχέση με την ΚΔΠ 230/2016. Το ΤΑΘΕ εξέφρασε την άποψη ότι, εφόσον η περιοχή χαρακτηρίστηκε ως θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή λόγω της ύπαρξης λιβαδιών ποσειδώνιας και υφάλων και όχι ειδών πανίδας, δεν απαιτείται πρόσθετη προστασία.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ το δίκτυο «Natura 2000», διασφαλίζει την διατήρηση ή την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών που καθορίζονται σε αυτή. Το άρθρο 6 της Οδηγίας ορίζει ότι «για τις ειδικές ζώνες διατήρησης, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα» που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των προστατευόμενων φυσικών οικοτόπων και ειδών. Παρά το γεγονός ότι οι διατάξεις αυτές δεν καθιστούν υποχρεωτική τη θέσπιση πρόσθετων μέτρων για τις ειδικές ζώνες διατήρησης, εντούτοις εγείρονται ερωτηματικά ως προς την επάρκεια της υφιστάμενης νομοθεσίας για προστασία της περιοχής, ειδικότερα λαμβανομένης υπόψη της αρχικής προώθησης, από το ΤΑΘΕ, ετοιμασίας Διαχειριστικού Σχεδίου το οποίο αποσύρθηκε αποκλειστικά λόγω των αντιδράσεων των επηρεαζόμενων φορέων.

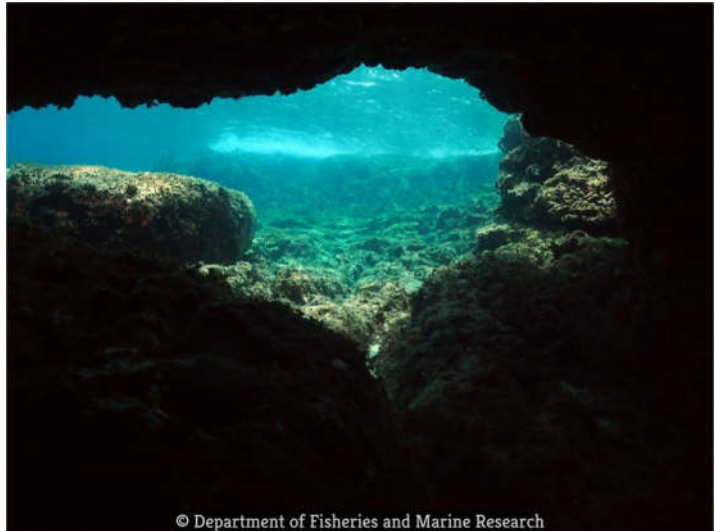
Σύμφωνα με το Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την περιοχή, οι κύριες απειλές είναι η ερασιτεχνική αλιεία και η υδατοκαλλιέργεια. Πέραν των δραστηριοτήτων αυτών, τα τελευταία χρόνια προωθείται στη γεινιάζουσα παράκτια περιοχή της Γεροσκήπου τουριστική ανάπτυξη εξαιρετικά μεγάλου μεγέθους. Η Περιβαλλοντική Αρχή εξέδωσε ήδη, στις 30.1.2018, θετική γνωμάτευση με όρους, σε σχέση με την ανέγερση ξενοδοχείου δυναμικότητας 220 δωματίων και οικιστικής ανάπτυξης δυναμικότητας 122 μονάδων στην περιοχή.

Σύσταση: Η Υπηρεσία μας διατηρεί την άποψη ότι η απλή εφαρμογή της περί Αλιείας νομοθεσίας δεν ανταποκρίνεται στον προστατευόμενο χαρακτήρα της περιοχής. Εισηγηθήκαμε όπως επανεξεταστεί, από το ΤΑΘΕ, η αναγκαιότητα ετοιμασίας και εφαρμογής σχετικού Διαχειριστικού Σχεδίου, ειδικότερα λαμβάνοντας υπόψη τους λόγους που οδήγησαν αρχικά στην ετοιμασία προσχεδίου Διαχειριστικού Σχεδίου το οποίο τέθηκε σε διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης, αλλά και την προώθηση αναπτυξιακών έργων στην ευρύτερη περιοχή.

Το ΤΑΘΕ μας πληροφόρησε ότι θα εξετάσει κατά πόσο προκύπτει αναγκαιότητα για λήψη πρόσθετων μέτρων διαχείρισης στη Θαλάσσια Περιοχή Μουλιά και επισήμανε ότι σε γεινιάζουσα θαλάσσια περιοχή έχουν δημιουργηθεί θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές με τεχνητούς υφάλους έκτασης περίπου 6km² όπου απαγορεύεται η οποιαδήποτε αλιευτική δραστηριότητα.

7. Κάβο Γκρέκο.

7.1 Γενική πληροφόρηση. Η θαλάσσια περιοχή Κάβο Γκρέκο βρίσκεται στα ανατολικά της Δημοκρατίας και εντάχθηκε στο δίκτυο «Natura 2000» το 2008 ως Τόπος Κοινοτικής Σημασίας, με την Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αρ. 2008/335/ΕΚ. Βάσει του Τυποποιημένου Εντύπου Δεδομένων που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η περιοχή καλύπτει συνολική έκταση 1.876 εκταρίων, εκ της οποίας 33,4% αποτελεί θαλάσσια έκταση. Η ένταξη της θαλάσσιας περιοχής στο δίκτυο «Natura 2000» αποδίδεται κυρίως στην ύπαρξη σημαντικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, συγκεκριμένα θαλάσσιων σπηλαίων (κωδ. οικοτόπου 8330) και εκτάσεων θαλάσσιας βλάστησης ποσειδώνιας (*Posidonia oceanica*) (κωδ. οικοτόπου προτεραιότητας 1120).⁷ Η ίδια περιοχή εντάχθηκε στο δίκτυο ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, καθώς φιλοξενεί 200 είδη ορνιθοπανίδας.⁸

© Department of Fisheries and Marine Research

Παρά την πάροδο δέκα ετών από την ένταξη της περιοχής στο δίκτυο «Natura 2000», εξακολουθεί να μην έχει ανακηρυχθεί ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης, παρά το γεγονός ότι με βάση την εθνική νομοθεσία αυτό θα έπρεπε να είχε γίνει το 2014.

7.2 Διαχειριστικό Σχέδιο. Στο Διαχειριστικό Σχέδιο της περιοχής, που ετοιμάστηκε το 2009, καθορίζονται γενικοί στόχοι και άμεσοι στόχοι οι οποίοι απορρέουν από αυτούς, καθώς και ειδικοί στόχοι για το θαλάσσιο τμήμα της περιοχής. Τα μέτρα που καθορίζονται ανά είδος/οικότοπο αντιστοιχίζονται με συγκεκριμένες απειλές που εντοπίζονται, ωστόσο δεν φαίνεται να είναι αρκετά συγκεκριμένα (π.χ. γίνονται αναφορές σε «μέτρα διαχείρισης αλιευτικής δραστηριότητας» και «μέτρα διαχείρισης θαλάσσιου τουρισμού»). Στα πλαίσια εφαρμογής του Διαχειριστικού Σχεδίου, το ΤΑΘΕ προώθησε στη Νομική Υπηρεσία προσχέδιο Διατάγματος για νομοτεχνικό έλεγχο στις 30.1.2017, με το οποίο προωθείται απαγόρευση της αλιείας με οποιαδήποτε μέθοδο σε καθορισμένη περιοχή, ενώ σε περιοχή που ορίζεται ως «ουδέτερη», η αλιεία επιτρέπεται μόνο σε κατόχους επαγγελματικής άδειας παράκτιας αλιείας. Εντούτοις, παρατηρήθηκε σημαντική καθυστέρηση στην προώθηση έκδοσης του Διατάγματος, αφού ο νομοτεχνικός έλεγχος ολοκληρώθηκε από τη Νομική Υπηρεσία στις 28.3.2018, πέραν του ενός έτους μετά την υποβολή του προσχεδίου.

Σε συζήτηση του θέματος με την αρμόδια λειτουργό, διαφάνηκε ότι δεν καθορίζεται ο αρμόδιος φορέας, ούτε συγκεκριμενοποιούνται τα μέτρα διαχείρισης του θαλάσσιου τουρισμού που παρουσιάζει ένταση στην περιοχή, στα οποία γίνεται αναφορά στο Σχέδιο, ενώ επισημάνθηκε ότι το ΤΑΘΕ δεν φέρει σχετική αρμοδιότητα. Επιπρόσθετα, στο Σχέδιο γίνεται πρόταση για την εφαρμογή, παρακολούθηση, αξιολόγηση και αναθεώρησή του «από τις υπάρχουσες υπηρεσίες εφόσον προσδιορίζεται με σαφήνεια το εύρος της ευθύνης και των αρμοδιοτήτων τους», χωρίς να διασαφηνίζεται ο τομέας ευθύνης της κάθε Υπηρεσίας ή να διευκρινίζεται σε ποιες Υπηρεσίες/Τμήματα αναφέρεται. Επιπλέον,

⁷ Υπηρεσία Περιβάλλοντος, Διαχειριστικό Σχέδιο για την περιοχή του δικτύου Φύση 2000 «Κάβο Γκρέκο, 2009

⁸ Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, Διαχειριστικό Σχέδιο Περιοχής ΖΕΠ «Κάβο Γκρέκο», 2016

αναφέρεται ότι οι φορείς υλοποίησης των επιμέρους ενεργειών θα ορισθούν «σε μελλοντικό στάδιο». Επομένως, στο Διαχειριστικό Σχέδιο, παρατηρείται ελλιπής καταμερισμός αρμοδιοτήτων.

Επισημαίνεται ότι τα μέτρα που ορίζονται στο Σχέδιο δεν αποτιμώνται σε οικονομικούς όρους και δεν δίδεται ενδεικτικός προϋπολογισμός για την εφαρμογή τους.

Επιπρόσθετα, το χρονοδιάγραμμα ισχύος του Σχεδίου ορίζεται σε πέντε έτη, μετά την πάροδο του οποίου προβλέπεται αξιολόγησή του από το Τμήμα Περιβάλλοντος ως προς τον βαθμό υλοποίησής του και επίτευξης των στόχων. Ωστόσο, δεν καθορίζονται επιμέρους χρονικοί στόχοι για υλοποίηση των προτεινόμενων μέτρων. Η περίοδος των πέντε ετών από την ετοιμασία του Σχεδίου έχει παρέλθει χωρίς να έχει διενεργηθεί η προβλεπόμενη αξιολόγηση υλοποίησης και επίτευξης των στόχων.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως το Τμήμα Περιβάλλοντος εξετάσει το ενδεχόμενο συμπλήρωσης του Διαχειριστικού Σχεδίου της περιοχής με οικονομικά στοιχεία για τα προτεινόμενα μέτρα και σαφή καθορισμό των αρμοδιοτήτων για τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό. Επιπρόσθετα, θεωρούμε ιδιαίτερα σημαντική τη διενέργεια αξιολόγησης του Σχεδίου ως προς τον βαθμό υλοποίησης και επίτευξης των στόχων που τέθηκαν, ώστε να επιτραπεί η αναθεώρησή του, αν κριθεί αναγκαίο, ή η λήψη διορθωτικών μέτρων για προώθηση της επίτευξης των στόχων.

Όπως μας πληροφόρησε το ΤΑΘΕ, στις 4.5.2018 εκδόθηκε Διάταγμα (Κ.Δ.Π. 115/2018) του Υπουργού ΓΑΑΠ με βάση τον περί Αλιείας Νόμο, όπου εισάγεται διαβάθμιση προστασίας αλιευτικών δραστηριοτήτων με βάση τη ζώνωση.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος μας πληροφόρησε ότι το Διαχειριστικό Σχέδιο αποτελεί τη βάση για την έκδοση του Διατάγματος δυνάμει του άρθρου 15. Τον τελικό λόγο για το τι θα περιλαμβάνει το εν λόγω Διάταγμα, όσον αφορά σε μέτρα και απαγορεύσεις, θα έχουν το Τμήμα Δασών και το ΤΑΘΕ, τα οποία διαχειρίζονται την περιοχή.

8. Εφαρμογή Διαχειριστικών Σχεδίων και νομοθεσίας σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.

8.1 Σύστημα παρακολούθησης. Αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση και εποπτεία των θαλάσσιων υδάτων, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών, είναι το ΤΑΘΕ. Σύμφωνα με τη διαδικασία που εφαρμόζει το ΤΑΘΕ στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, οι επιθεωρητές του Τμήματος χρησιμοποιούν θαλάσσια σκάφη ή μηχανοκίνητα οχήματα οδικώς για τη διενέργεια παράκτιων περιπολιών. Κατά την περιπολία μπορεί να διενεργηθεί αριθμός επιθεωρήσεων (με παράλληλη συμπλήρωση ειδικά διαμορφωμένου προαριθμημένου εντύπου) ή/και ελέγχων (λιγότερο λεπτομερής επισκόπηση, χωρίς την ανάγκη συμπλήρωσης εντύπου). Η επιλογή μεταξύ της διενέργειας επιθεώρησης ή ελέγχου εναπόκειται στην κρίση του επιθεωρητή, με βασικό παράγοντα τους χρονικούς περιορισμούς στη διενέργεια των ελέγχων.

Σύμφωνα με την ισχύουσα διαδικασία, κατά τη διενέργεια της περιπολίας συμπληρώνεται χειρόγραφα προαριθμημένο έντυπο ημερολογίου περιπολίας, τα στοιχεία του οποίου καταχωρίζονται στη συνέχεια από τους ίδιους τους επιθεωρητές στην ηλεκτρονική βάση ελέγχου που τηρεί το ΤΑΘΕ, από την οποία μπορεί στη συνέχεια να εξαχθεί ηλεκτρονικά το ημερολόγιο περιπολίας. Όπως πληροφορηθήκαμε, η αυτόματη ενημέρωση της βάσης δεδομένων μέσω σύνδεσης των φορητών ηλεκτρονικών υπολογιστών των επιθεωρητών με την επιστροφή τους στο Τμήμα, ως ο αρχικός προγραμματισμός του ΤΑΘΕ, παρουσιάζει τεχνικά προβλήματα με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζεται.

Διαπιστώθηκε ότι οι επιθεωρήσεις και περιπολίες δεν είναι εύκολα ταυτοποιήσιμες ως προς την περιοχή όπου διενεργούνται, καθώς στα έντυπα ημερολογίου περιπολίας αναγράφεται η γενική διαδρομή που ακολουθήθηκε από το σκάφος/όχημα του ΤΑΘΕ (σημεία αναχώρησης και τερματισμού), χωρίς αναφορά στα ακριβή σημεία διέλευσης της περιπολίας. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να διαπιστωθεί με ακρίβεια ο βαθμός παρακολούθησης των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών.

Επίσης, όπως μας αναφέρθηκε, δεν καταχωρίζονται στην ηλεκτρονική βάση ελέγχου όλες οι περιπολίες από όλα τα Επαρχιακά Γραφεία του ΤΑΘΕ, με αποτέλεσμα η βάση δεδομένων να παρουσιάζει κενά στην πληροφόρηση που παρέχει. Για τον λόγο αυτό, κατέστη αναγκαίο όπως τα στοιχεία για σκοπούς του παρόντος ελέγχου ληφθούν από τα αντίγραφα των ημερολογίων περιπολιών που φυλάσσονται σε έντυπη μορφή στα Κεντρικά Γραφεία του Τμήματος.

Κατά τη διάρκεια του ελέγχου έγινε στην παρουσία μας προσπάθεια εξαγωγής αναφορών από την ηλεκτρονική βάση ελέγχου με τις επιθεωρήσεις που διενεργήθηκαν παγκύπρια κατά τα έτη υπό εξέταση, ωστόσο διαπιστώθηκε ότι οι σχετικές λειτουργίες του συστήματος δεν μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή. Όπως μας αναφέρθηκε, λόγω των πολυάριθμων αδυναμιών που διαπιστώνονται στη λειτουργία της ηλεκτρονικής βάσης ελέγχου, ο Τομέας Ελέγχου και Διαρθρώσεων έχει αναστείλει την καταχώριση στοιχείων για τις παραβάσεις που εντοπίζονται, οι οποίες τηρούνται σε ξεχωριστό λογιστικό φύλλο (αρχείο excel) από την αρμόδια Επιθεωρητή.

Όπως προκύπτει από τις πιο πάνω διαπιστώσεις, η παρακολούθηση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών δεν μπορεί να τεκμηριωθεί επαρκώς, καθώς τα στοιχεία των περιπολιών στις περιοχές αυτές δεν είναι εύκολα διαθέσιμα και τηρείται ελλιπής πληροφόρηση. Επομένως δεν μπορεί να καθοριστεί με ακρίβεια ο αριθμός, η συχνότητα και το ωράριο των περιπολιών σε αυτές τις περιοχές. Ωστόσο, από ομαδοποίηση των στοιχείων που συλλέχθηκαν με τη διαδικασία που περιγράφεται πιο πάνω, διαπιστώνεται σημαντική αδυναμία στον μηχανισμό εφαρμογής των περιορισμών και άλλων διατάξεων

που ισχύουν στις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές λόγω σημαντικού περιορισμού στον αριθμό των περιπολιών που διενεργούνται ετησίως και στο ωράριο που αυτές διενεργούνται. Συγκεκριμένα, μόνο 19 από τις συνολικά 76 περιπολίες στις τρεις υπό εξέταση περιοχές (Ακάμας, Κάβο Γκρέκο, Μουλιά) για τη διετία που εξετάστηκε διενεργήθηκαν, σύμφωνα με τα ημερολόγια περιπολιών, σε ώρες πέραν του συνήθους ωραρίου εργασίας του Τμήματος (7.30-15.00), δηλαδή περιλάμβαναν απογευματινές, βραδινές ή πρώτες πρωινές ώρες κατά τις οποίες παρατηρείται σημαντική αλιευτική δραστηριότητα.

Συγκεκριμένα, για τις τρεις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές που εξετάστηκαν εις βάθος στο πλαίσιο του παρόντος ελέγχου, τα σχετικά στατιστικά στοιχεία παρατίθενται στον πίνακα που ακολουθεί:

Περιοχή	2016		2017*	
	Επιθεωρήσεις	Καταγγελίες	Επιθεωρήσεις	Καταγγελίες
Ακάμας	6	18	15	29
Κάβο Γκρέκο	14	0	13	3
Μουλιά	18	1	10	4

* Μέχρι την ημερομηνία διενέργειας του ελέγχου, 15.12.2017

Επιπλέον, η ηλεκτρονική βάση ελέγχων του ΤΑΘΕ δεν αξιοποιείται πλήρως, καθώς δεν μπορούν να εξαχθούν σχετικές αναφορές, που θα διευκόλυναν σε σημαντικό βαθμό την παρακολούθηση των περιοχών αυτών.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως η ηλεκτρονική βάση ελέγχου ή/και οι διαδικασίες του ΤΑΘΕ τροποποιηθούν ώστε να καταγράφονται πληροφορίες αναφορικά με την ακριβή γεωγραφική θέση των περιπολιών, με σκοπό να μπορεί να εξακριβώνεται ο βαθμός παρακολούθησης των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών. Επιπρόσθετα, εκφράσαμε την άποψη ότι αυξημένες περιπολίες στις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές και επέκταση των ωραρίων διενέργειάς τους θα συμβάλουν στην περαιτέρω προστασία των περιοχών.

Όπως μας πληροφόρησε το ΤΑΘΕ, θα εφαρμοστεί η σύσταση για καταγραφή στο έντυπο περιπολιών της προστατευόμενης περιοχής. Η διεξαγωγή περιπολιών εκτός του κανονικού ωραρίου γίνεται στη βάση προγράμματος στο οποίο λαμβάνεται υπόψη μεταξύ άλλων η ανάλυση ρίσκου που εφαρμόζει το ΤΑΘΕ, το διαθέσιμο προσωπικό και πρωτίστως με βάση το διαθέσιμο ποσό για υπερωριακή απασχόληση για περιπολίες. Επισήμανε επίσης ότι οι περιπολίες διενεργούνται στα πλαίσια του εφικτού με δεδομένο τη σοβαρή υποστελέχωση του ΤΑΘΕ και τους περιορισμένους οικονομικούς πόρους για διενέργεια περιπολιών εκτός του κανονικού ωραρίου εργασίας.

8.2 Παραβάσεις σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές. Από τα στοιχεία που μας παραχωρήθηκαν με τη διαδικασία που περιγράφεται στην παράγραφο 9.1 πιο πάνω, εξήχθηκαν οι περιπτώσεις καταγγελιών που εντοπίστηκαν σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές (ή πλησίον αυτών, κατά προσέγγιση, λόγω της αδυναμίας ακριβούς ταυτοποίησης της διαδρομής των περιπολιών και της απουσίας πληροφόρησης, στα ημερολόγια περιπολιών, σχετικά με την τοποθεσία της παράβασης) για σκοπούς αξιολόγησης της συχνότητας εντοπισμού παραβάσεων και περαιτέρω διερεύνησης αναφορικά με την εξέλιξη των υποθέσεων που εντοπίζονται.

Ωστόσο, από αντιπαραβολή των στοιχείων που λήφθηκαν από τα χειρόγραφα ημερολόγια περιπολιών με τα στοιχεία καταγγελιών που τηρεί ο Τομέας Ελέγχου και Διαρθρώσεων

του ΤΑΘΕ σε αρχείο λογιστικού φύλλου (excel), διαπιστώθηκαν αντιφάσεις και συγκρουόμενα στοιχεία.

Οι παραβάσεις που εντοπίζονται καταχωρίζονται μεν σε σχετικό ηλεκτρονικό αρχείο, ωστόσο παρουσιάζεται η ίδια δυσκολία ως προς τον εντοπισμό εκείνων που αφορούν σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές. Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια του ελέγχου κατέστη αναγκαία η λεπτομερής επισκόπηση του αρχείου καταγγελιών για το 2016 και 2017 ώστε να γίνει επιλογή των περιπτώσεων που, κατά γεωγραφική προσέγγιση, αφορούν σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές. Στις περιπτώσεις αυτές περιλήφθηκαν και οι περιπτώσεις παραβάσεων σε ακτές (π.χ. οδήγηση σε παραλία, τοποθέτηση ομπρελών κλπ), λόγω της ενδεχόμενης επίπτωσής τους σε θαλάσσια είδη (θαλάσσιες χελώνες, φώκιες) που χρησιμοποιούν την ακτή για σκοπούς αναπαραγωγής.

Από αντιπαραβολή των περιπτώσεων αυτών με τα στοιχεία των ημερολογίων περιπολιών, διαπιστώθηκαν και πάλι κενά και ασυνέπειες στα στοιχεία των εντύπων ημερολογίων. Συγκεκριμένα, από περαιτέρω διερεύνηση που ζητήσαμε κατά τον έλεγχο, εντοπίστηκαν περιπτώσεις όπου τα σχετικά ημερολόγια περιπολιών δεν είχαν συμπληρωθεί από τους επιθεωρητές ή τα στοιχεία καταγγελιών δεν περιλήφθηκαν στα αντίστοιχα ημερολόγια. Οι διαπιστώσεις αυτές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι διαδικασίες συμπλήρωσης ημερολογίων περιπολίας παρουσιάζουν σημαντικές αδυναμίες με αποτέλεσμα την ελλιπή τεκμηρίωση του ελέγχου που ασκεί το ΤΑΘΕ.

Οι περιπτώσεις καταγγελιών σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές ή σε περιοχές που γειτνιάζουν με αυτές εξετάστηκαν, βάσει του αρχείου καταγγελιών του Τομέα Ελέγχου και Διαρθρώσεων του ΤΑΘΕ, ως προς τη τελική τους διευθέτηση (εξόφληση εξώδικου προστίμου, ποινική δίωξη κλπ). Από την εξέταση αυτή δεν προκύπτει πρόβλημα παρακολούθησης των καταγγελιών, με μεμονωμένες εξαιρέσεις για τις οποίες η πληροφόρηση που παρέχεται στο αρχείο είναι ελλιπής.

Σύσταση: Εκφράσαμε την άποψη ότι η βελτίωση των διαδικασιών καταγραφής παραβάσεων σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές είναι απαραίτητη για τον σχεδιασμό ενεργειών του ΤΑΘΕ που θα στοχεύουν στη διατήρηση των περιοχών και στην προστασία τους από την υποβάθμιση. Εισηγηθήκαμε όπως ληφθούν μέτρα για διασφάλιση της τήρησης των διαδικασιών του Τμήματος αναφορικά με την καταγραφή των περιπολιών (σε χειρόγραφο ή ηλεκτρονική μορφή, ανάλογα με τους στόχους του Τμήματος) και την καταχώριση στοιχείων με τη δέουσα προσοχή ώστε η σχετική πληροφόρηση να είναι άμεσα διαθέσιμη στο Τμήμα στον μέγιστο δυνατό βαθμό ακρίβειας.

Το ΤΑΘΕ μας πληροφόρησε ότι η σύσταση θα εφαρμοστεί.

8.3 Συνεισφορά Λιμενικής Αστυνομίας στην παρακολούθηση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών.

Επαναλαμβανόμενη εισήγηση της Υπηρεσίας μας στο παρελθόν, ήταν όπως, για επίτευξη καλύτερου αποτελέσματος όσον αφορά στην παρακολούθηση της παράνομης αλιείας, ιδιαίτερα κατά τις νυκτερινές ώρες, το ΤΑΘΕ συνεργαστεί με τη Λιμενική Αστυνομία, εισήγηση που βρήκε σύμφωνα και τα δύο μέρη. Συγκεκριμένα, για καλύτερη αξιοποίηση των περιπολιών που διενεργούνται από τη Λιμενική Αστυνομία, πιο αποτελεσματικό έλεγχο της αλιευτικής δραστηριότητας και εξοικονόμηση δαπανών, εισηγηθήκαμε όπως οι εμπλεκόμενοι φορείς εξετάσουν το ενδεχόμενο συμμετοχής επιθεωρητή αλιείας στις περιπολίες που διενεργεί η Αστυνομία, ώστε αφενός να καταστεί δυνατή η επιθεώρηση κατά τις βραδινές ώρες, που διεξάγεται η μεγαλύτερη αλιευτική δραστηριότητα και που σήμερα δεν φαίνεται να παρακολουθείται επαρκώς, και αφετέρου να εξοικονομηθούν καύσιμα και άλλα συναφή έξοδα, αφού οι περιπολίες με σκάφη του ΤΑΘΕ θα περιοριστούν. Για συγκράτηση των δαπανών μισθοδοσίας, εισηγηθήκαμε όπως, οι επιθεωρητές οι οποίοι θα συμμετάσχουν στις περιπολίες που διενεργούνται εκτός των κανονικών ωρών εργασίας τους, να αμείβονται υπερωριακά, με την παραχώρηση ελεύθερου χρόνου την επόμενη μέρα διεξαγωγής της εργασίας τους.

Σύσταση: Επαναλάβαμε τη σύσταση όπως διερευνηθεί το ενδεχόμενο συνεργασίας του ΤΑΘΕ με τη Λιμενική Αστυνομία, ειδικότερα για σκοπούς διενέργειας ελέγχων στις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.

Το ΤΑΘΕ μας πληροφόρησε ότι η σύστασή μας θα εφαρμοστεί. Εξέφρασε όμως την άποψη ότι η παραχώρηση ελεύθερου χρόνου στους Επιθεωρητές για υπερωριακή απασχόληση δεν μπορεί να εφαρμοστεί με το υφιστάμενο προσωπικό λόγω υποστελέχωσης και ότι αυτό θα δημιουργούσε σοβαρό κενό στην καθημερινή εκτέλεση των καθηκόντων των Επιθεωρητών στο γραφείο για διενέργεια της καθημερινής εργασίας που δεν περιορίζεται μόνο σε ελέγχους και περιπολίες, αλλά συνίσταται σε ετοιμασία ανακριτικών φακέλων, έλεγχο εισαγωγών αλιευτικών προϊόντων στο λιμάνι και στο αεροδρόμιο, είσπραξη προστίμων και άλλων τελών, έκδοση αδειών, θαλάσσια ρύπανση, μεταφορά τραυματισμένων χελώνων, έλεγχο ψαραγορών κλπ.

Στην Ειδική Έκθεση που εξέδωσε η Υπηρεσία μας στις 29.11.2017 σε σχέση με τον έλεγχο της Αστυνομίας Κύπρου για το έτος 2016 (αρ. ΑΣΤ/01/2017), γίνεται αναφορά σε περιστατικό κατηγορίας, από το ΤΑΘΕ, μέλους της Λιμενικής Αστυνομίας για αδικήματα αλιείας με ψαροντούφεκο χωρίς τη σχετική άδεια, εκτός των καθοριζόμενων από τη νομοθεσία χρονικών πλαισίων και με τη χρήση παράνομων μέσων, στη θαλάσσια περιοχή Παραλιμνίου.

Για τα υπό αναφορά αδικήματα, το ΤΑΘΕ επέβαλε στον αστυνομικό εξώδικο πρόστιμο ύψους €2.500, το οποίο δεν εξοφλήθηκε και η υπόθεση παραπέμφθηκε, στις 25.1.2017, στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Παράλληλα, ο αστυνομικός κατηγορήθηκε γραπτώς από την Αστυνομία για το πειθαρχικό αδίκημα Ανάρμοστης Συμπεριφοράς, ενώ η πειθαρχική υπόθεση παραμένει σε εκκρεμότητα μέχρι την εκδίκαση της αντίστοιχης ποινικής υπόθεσης.

Εκφράσαμε την άποψη ότι η συνεισφορά της Λιμενικής Αστυνομίας στη διασφάλιση της τήρησης της νομιμότητας σε θέματα εφαρμογής της περί αλιείας νομοθεσίας είναι αυτονόητη και εισηγηθήκαμε τη λήψη πειθαρχικών ή άλλων μέτρων σχετικά με την υπόθεση.

Η Υπηρεσία μας δεν συμφωνεί με την κάλυψη της πρόσθετης αυτής ανάγκης με επ' αμοιβή υπερωριακή απασχόληση αφού θα πρόκειται για μόνιμη διευθέτηση. Είναι άποψη μας ότι μόνιμες ανάγκες δεν μπορεί να καλύπτονται με επ' αμοιβή υπερωριακή απασχόληση, ενώ αντίθετα η παραχώρηση ελεύθερου χρόνου απλώς τροποποιεί τον τρόπο εργασίας του υπαλλήλου, χωρίς επιβάρυνση των δημόσιων οικονομικών.

9. Επίτευξη στόχων διατήρησης θαλάσσιου περιβάλλοντος.

9.1 Περιοχές «Natura 2000».

(α) Βάσει των διατάξεων του άρθρου 17 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, η Κυπριακή Δημοκρατία υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανά εξαετία, έκθεση με πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα διατήρησης που εφαρμόζει και τις επιπτώσεις τους στην κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας και των ειδών του Παραρτήματος ΙΙ, και τα αποτελέσματα της εποπτείας της κατάστασης των οικοτόπων και ειδών αυτών. Η έκθεση υποβάλλεται δύο έτη μετά τη λήξη της κάθε εξαετούς περιόδου.

Για τους τύπους οικοτόπων και τα κυριότερα είδη θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας που απαντώνται στις περιοχές που αποτέλεσαν αντικείμενο του παρόντος ελέγχου, τα σχετικά αποτελέσματα συνοψίζονται στον πίνακα του Παραρτήματος ΙΙΙ.

Από τις αξιολογήσεις που υποβλήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαφαίνεται βελτίωση στη γενική αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης των συγκεκριμένων ειδών και οικοτόπων, ωστόσο η κατάσταση διατήρησης όλων των ειδών θαλάσσιας πανίδας που εξετάζονται χαρακτηρίζεται ως «ανεπαρκής», ενώ άγνωστη παραμένει η γενική κατάσταση διατήρησης των θαλάσσιων σπηλαίων.

Σύσταση: Εκφράσαμε την άποψη ότι, δεδομένης της ελλιπούς γνώσης για την κατάσταση διατήρησης των θαλάσσιων σπηλαίων, η ρύθμιση της τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή θαλασσινών σπηλιών στην Πέγεια καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική. Εισηγηθήκαμε όπως τα αρμόδια Τμήματα Περιβάλλοντος και Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών εξετάζουν ενδελεχώς τις επιπτώσεις των υφιστάμενων κα προγραμματιζόμενων αναπτύξεων και επιβάλουν όρους που θα στοχεύουν στη διατήρηση των οικοτόπων αυτών.

Το ΤΑΘΕ μας πληροφόρησε ότι συμφωνεί με τη σύσταση και ότι έχει προβεί στη διαμόρφωση προσχεδίου Διατάγματος για τη θαλάσσια περιοχή των Θαλασσινών Σπηλιών όπου θα απαγορεύεται η αλιεία και η διέλευση σκαφών μέχρι την ισοβαθή των 15μ. Αναμένεται η έγκριση του ώστε στη συνέχεια να προχωρήσει η έκδοση του.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος ανέφερε ότι μέσω των διαδικασιών που καθορίζονται στον περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμο (Ν. 140(Ι)/2005), και στον Ν.153(Ι)/2003 αναφορικά με την εκτίμηση επιπτώσεων στο περιβάλλον από έργα, εξετάζει τις επιπτώσεις των υφιστάμενων κα προγραμματιζόμενων αναπτύξεων αλλά και τις συσσωρευτικές τους επιπτώσεις και επιβάλλουν όρους με στόχο τη διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών.

(β) Σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και των Παράκτιων Περιοχών της Μεσογείου (Σύμβαση της Βαρκελώνης), τα μέρη της Σύμβασης υποβάλλουν, ανά διετία, αναφορές σχετικά με τα μέτρα που έλαβαν για την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης και της αποτελεσματικότητάς τους. Η Κυπριακή Δημοκρατία υπέβαλε τις σχετικές αναφορές για τις περιόδους 2010-2011, 2012-2013 και 2014-2015 και σε αυτές περιλαμβάνεται πληροφόρηση για τις έξι καθορισθείσες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές. Ωστόσο, και στις τρεις περιπτώσεις, πίνακες των μερών VI και VII του κεφαλαίου που αφορά στο Πρωτόκολλο για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιοποικιλότητα στη Μεσόγειο του πρότυπου εντύπου αναφοράς, τα οποία αφορούν στον βαθμό εφαρμογής των καθορισμένων μέτρων και στην αποτελεσματικότητά τους στη διατήρηση των προστατευόμενων ειδών και περιοχών, δεν συμπληρώθηκαν. Επισημαίνεται ότι στις εν λόγω αναφορές δεν απαιτείται αξιολόγηση της κατάστασης των ειδών και οικοτόπων.

9.2 Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα. Η Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα (Οδηγία 2000/60/ΕΚ) θέτει το νομοθετικό πλαίσιο για την ορθή διαχείριση των υδάτων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Οδηγία στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην προστασία ή/και βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων οικοσυστημάτων και του υδάτινου περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου του θαλάσσιου περιβάλλοντος των παράκτιων υδάτων. Η Οδηγία μεταφέρθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον περί Προστασίας και Διαχείρισης των Υδάτων Νόμο του 2004 (Ν13(Ι)/2004) αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή του οποίου είναι το Υπουργείο ΓΑΑΠ με συντονιστή το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων.

Το ΤΑΘΕ εμπλέκεται στην εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας με την εφαρμογή προγράμματος παρακολούθησης της κατάστασης των παράκτιων υδάτων από το 2006, σύμφωνα με τις απαιτήσεις και τις προδιαγραφές της σχετικής Κοινοτικής νομοθεσίας. Με βάση τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, η αξιολόγηση της κατάστασης των παράκτιων υδάτων διεξάγεται μέσω της οικολογικής και χημικής παρακολούθησης τους. Σύμφωνα με το ΤΑΘΕ, το πρόγραμμα, ως εργαλείο παρακολούθησης, αναθεωρείται και εξελίσσεται προκειμένου να εξυπηρετεί καλύτερα τους στόχους του και να προσαρμόζεται στα νέα επιστημονικά και τεχνολογικά δεδομένα.

Περιοχή μελέτης είναι όλη η παράκτια περιοχή της Κύπρου μέχρι και 1 ναυτικό μίλι από την ακτογραμμή. Η περιοχή αυτή σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας διαιρείται σε 22 παράκτια υδάτινα σώματα από τα οποία, την περίοδο αναφοράς, παρακολουθήθηκαν τα 16. Εντός των 16 παράκτιων υδάτινων σωμάτων υπάρχουν καθορισμένοι σταθμοί παρακολούθησης για κάθε βιολογικό ποιοτικό στοιχείο που καθορίζει η Οδηγία, οι οποίοι επιλέγηκαν βάσει των απαιτήσεων της Οδηγίας. Οι σταθμοί παρακολούθησης είναι

Οι γενικές αξιολογήσεις θαλάσσιων ειδών πανίδας και οικοτόπων παρουσιάζουν γενική διαχρονική βελτίωση, ωστόσο η κατάσταση διατήρησης όλων των ειδών θαλάσσιας πανίδας που εξετάζονται χαρακτηρίζεται ως «ανεπαρκής», ενώ άγνωστη παραμένει η κατάσταση διατήρησης των θαλάσσιων σπηλαίων. Διαπιστώνονται ανεπάρκειες στους μηχανισμούς παρακολούθησης της κατάστασης των προστατευόμενων περιοχών με τεχνητούς υφάλους, ενώ ο βαθμός εφαρμογής των καθορισμένων μέτρων διαχείρισης και η αποτελεσματικότητά τους στη διατήρηση των προστατευόμενων ειδών και περιοχών, δεν φαίνεται να αξιολογούνται.

συνολικά 19, ενώ η συχνότητα παρακολούθησης κυμαίνεται ανάμεσα σε μηνιαία και ετήσια δειγματοληψία, αναλόγως της παραμέτρου παρακολούθησης, βάσει των ενδεικτικών συχνοτήτων παρακολούθησης που ορίζει η Οδηγία 2000/60/ΕΚ.

Σύμφωνα με την «Έκθεση Προγράμματος Παρακολούθησης Παράκτιων Υδάτων της Κύπρου υπό το άρθρο 8 της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα νερά (ΟΠΥ, 2000/60/ΕΚ) για την περίοδο 2011-2014» που ετοιμάστηκε από το ΤΑΘΕ το 2017, η οικολογική κατάσταση των παράκτιων υδάτων της Κύπρου για την περίοδο παρακολούθησης με βάση τα τέσσερα βιολογικά ποιοτικά στοιχεία που καθορίζονται από την Οδηγία (Βενθικά Μακροασπόνδυλα, Φυτοπλαγκτόν-(χλωροφύλλη-α), Μακροφύκη και Αγγειόσπερμα), κυμάνθηκε από «καλή» έως «υψηλή».

9.3 Τεχνητοί υφάλοι. Διαπιστώνονται σημαντικές ανεπάρκειες στους μηχανισμούς παρακολούθησης των προστατευόμενων περιοχών με τεχνητούς υφάλους. Συγκεκριμένα, πέραν των περιπολιών που διενεργούνται στα πλαίσια του μηχανισμού ελέγχου των θαλάσσιων υδάτων από το ΤΑΘΕ, δεν εκπονούνται εκθέσεις παρακολούθησης που να τεκμηριώνουν την πρόοδο των υφάλων στη φιλοξενία ειδών θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας. Ως αποτέλεσμα, η αποτελεσματικότητα των τεχνητών υφάλων στον εμπλουτισμό της θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας δεν μπορεί να εκτιμηθεί σε μετρήσιμους όρους.

Σύσταση: Εισηγούμαστε όπως το ΤΑΘΕ μελετήσει το ενδεχόμενο καταγραφής των ειδών χλωρίδας και πανίδας που φιλοξενούνται στις περιοχές τεχνητών υφάλων, καθώς και της κατάστασης διατήρησής τους, ώστε να είναι σε θέση να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα των περιοχών και να λάβει διορθωτικά μέτρα, όπου ενδείκνυται.

Το ΤΑΘΕ μας πληροφόρησε ότι συμφωνεί με τη σύσταση και ότι έχει προβεί το 2017 σε διαδικασία προσφορών για την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας κλπ στις περιοχές των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών με τεχνητούς υφάλους. Λόγω προβλήματος που προέκυψε με την εν λόγω διαδικασία, αυτή ακυρώθηκε και αναμένεται η επαναπρόκληξη του διαγωνισμού εντός του 2018.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Ερωτήματα ελέγχου

1. Γενικές πληροφορίες.

- 1.1 Πόσες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές έχουν οριστεί και κάτω από ποιο καθεστώς (θαλάσσια πάρκα, SPAMI, τεχνητοί ύφαλοι κλπ.);
- 1.2 Τι είδους αξιολογήσεις πραγματοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό αυτών των τοποθεσιών;

2. Νομικό πλαίσιο και εθνικές στρατηγικές.

- 2.1 Ποιες Οδηγίες/Συμβάσεις σχετίζονται με τις καθορισθείσες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές;
- 2.2 Υπάρχουν συγκρουόμενες διατάξεις στο σχετικό νομικό πλαίσιο (π.χ. μεταξύ διαφορετικών νομοθετημάτων ή Συμβάσεων);
- 2.3 Υπάρχουν οποιοσδήποτε αλληλεπικαλύψεις των νομικών διατάξεων που οδηγούν σε καθεστώς πολλαπλής προστασίας για κάθε θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή;

3. Εθνικές Στρατηγικές.

- 3.1 Υπάρχει εθνική στρατηγική για τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές;
- 3.2 Συμμετείχαν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς στη σύνταξη της στρατηγικής και λήφθηκαν υπόψη οι ανάγκες τους;
- 3.3 Η στρατηγική βασίζεται σε επιστημονικά αποτελέσματα και έρευνα;
- 3.4 Η στρατηγική περιέχει συγκεκριμένους, μετρήσιμους, επιτεύξιμους και σχετικούς στόχους;
- 3.5 Η στρατηγική ορίζει χρονικά πλαίσια και συγκεκριμένα ορόσημα για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί;
- 3.6 Στους στόχους της στρατηγικής περιλαμβάνεται η επίτευξη της βιωσιμότητας των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών σύμφωνα με τον Στόχο Αειφόρου Ανάπτυξης αρ. 14 των Ηνωμένων Εθνών (διατήρηση του 10% των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών έως το 2020);

4. Καθορισμός προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών.

- 4.1 Διενεργήθηκαν αξιολογήσεις κινδύνων και απειλών σχετικά με σημαντικά είδη οικοτόπων, χλωρίδας και πανίδας ή τη συνολική περιβαλλοντική κατάσταση των εθνικών θαλάσσιων υδάτων;
- 4.2 Ποιοι ήταν οι κίνδυνοι και οι απειλές που εντοπίστηκαν;
- 4.3 Υπήρξαν διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερόμενους φορείς; Εάν ναι, σε ποιο στάδιο;
- 4.4 Ζητήθηκε η άποψη του κοινού σχετικά με τον προσδιορισμό αυτών των περιοχών; Εάν ναι, σε ποιο στάδιο;

5. Ετοιμασία Διαχειριστικών Σχεδίων.

- 5.1 Ετοιμάστηκαν Διαχειριστικά Σχέδια; Εάν όχι, πώς εξασφαλίζεται η προστασία και βιωσιμότητα της περιοχής;
- 5.2 Έχει ετοιμαστεί συγκεκριμένο Διαχειριστικό Σχέδιο για κάθε περιοχή;
- 5.3 Τα Διαχειριστικά Σχέδια ετοιμάστηκαν από τους εμπλεκόμενους κυβερνητικούς φορείς ή ανατέθηκαν σε τρίτους, όπως μη κυβερνητικές οργανώσεις;
- 5.4 Τα Σχέδια περιλαμβάνουν μετρήσιμους στόχους;
- 5.5 Τα Σχέδια περιλαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα και δράσεις που καλύπτουν όλους τους κινδύνους και τις απειλές που εντοπίστηκαν;
- 5.6 Οι ρόλοι και οι ευθύνες καθορίζονται με σαφήνεια στα Διαχειριστικά Σχέδια;
- 5.7 Τα μέτρα που περιλήφθηκαν στα Σχέδια επιλέχθηκαν μετά από ανάλυση κόστους-οφέλους;
- 5.8 Τι είδους περιορισμοί ισχύουν για τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές υπό εξέταση; Περιλαμβάνονται αλιευτικοί περιορισμοί (Στόχος αρ. 14 για την Αειφόρο Ανάπτυξη του ΟΗΕ);
- 5.9 Τα Διαχειριστικά Σχέδια επανεξετάζονται περιοδικά και ενημερώνονται όταν κρίνεται απαραίτητο;

6. Εφαρμογή.

- 6.1 Υπάρχει χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και ακολουθείται;
- 6.2 Πώς χρηματοδοτούνται τα μέτρα; Οι αναγκαίοι πόροι για την εφαρμογή των μέτρων που αναφέρονται στο Σχέδιο είναι διαθέσιμοι (π.χ. μέσω του κρατικού προϋπολογισμού); Εάν όχι, έχουν σχεδιαστεί εναλλακτικές δράσεις;
- 6.3 Υπάρχουν μηχανισμοί παρακολούθησης; Είναι αποτελεσματικοί και αποδοτικοί;
- 6.4 Η παρακολούθηση διενεργείται σε τακτική βάση;
 - (α) Οι περιπολίες εκτελούνται συχνά; Σε ποιες ώρες;
 - (β) Ποιου χειρισμού τυγχάνουν οι αναφορές παραβάσεων; Οι κυρώσεις είναι αποτρεπτικές;
 - (γ) Πώς επηρεάζει η υφιστάμενη προσφυγική κρίση την εφαρμογή μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος που αφορούν σε θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές;
- 6.5 Διεξάγονται επιστημονικές αξιολογήσεις περιβαλλοντικών δεικτών; Αν ναι, πόσο συχνά; Ποια είναι τα αποτελέσματα αυτών των αξιολογήσεων;
- 6.6 Η βιωσιμότητα των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών παρακολουθείται με άλλα μέσα εκτός από την επιστημονική αξιολόγηση και τις περιπολίες; (π.χ. σύστημα αναφοράς από σκάφη στην περιοχή)

- 6.7 Υπάρχει αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των φορέων / Αρχών που εμπλέκονται στη διαχείριση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών;
- 6.8 Υπάρχουν αλληλεπικαλύψεις ή συγκρούσεις όσον αφορά στους ρόλους και τις ευθύνες των εμπλεκόμενων φορέων;
- 6.9 Συμμετέχουν οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και η επιστημονική κοινότητα στη διαδικασία εφαρμογής;
- (α) Εάν ναι, σε ποιο επίπεδο εμπλέκονται;
- (β) Ποιες είναι οι απόψεις τους σχετικά με την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών εφαρμογής;
- 6.10 Η παρακολούθηση είναι αποτελεσματική; (δηλ. οι στόχοι που αναφέρονται στο Σχέδιο επιτυγχάνονται;)
- 6.11 Εφαρμόζονται δράσεις για ευαισθητοποίησης του κοινού; (π.χ. εκπαιδευτικές δραστηριότητες)

7. Παρακολούθηση και ανατροφοδότηση.

- 7.1 Ποιος είναι ο αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση της εφαρμογής των Διαχειριστικών Σχεδίων;
- 7.2 Ποιος αξιολογεί την επιτευχθείσα πρόοδο;
- 7.3 Υποβάλλονται εκθέσεις σε:
- (α) Εθνικό επίπεδο;
- (β) Διεθνές επίπεδο;
- 7.4 Το Σχέδιο αξιολογείται σε περιοδικά διαστήματα;
- 7.5 Πως παρακολουθούνται οι διάφορες υποχρεώσεις που απορρέουν από το νομοθετικό πλαίσιο (π.χ. συμβατικές υποχρεώσεις);
- 7.6 Ενημερώνεται το Σχέδιο μετά την παρακολούθηση; Ποιος είναι υπεύθυνος για τη συνεχή ενημέρωση του σχεδίου;
- 7.7 Είναι αποτελεσματικά τα μέτρα που εφαρμόζονται για τη μείωση των κινδύνων και την άμβλυση των απειλών της περιοχής;

8. Συμπέρασμα.

- 8.1 Υπάρχουν τομείς που απαιτούν βελτίωση για συμμόρφωση με τις απαιτήσεις απαιτήσεων του νομοθετικού πλαισίου;
- 8.2 Ποια είναι τα δυνατά σημεία και οι ευκαιρίες που σχετίζονται με την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας που εντοπίστηκαν κατά τον έλεγχο;
- 8.3 Η κυβέρνηση εφαρμόζει αποτελεσματικά μέτρα;

- (α) Οι δαπάνες που προκύπτουν έχουν ως αποτέλεσμα την αξία για τα χρήματα;
- (β) Οι δαπάνες οδηγούν στην αειφορία των περιοχών;
- (γ) Διεθνείς φορείς παρέχουν θετικά/αρνητικά σχόλια σχετικά με την επιτευχθείσα πρόοδο;

8.4 Ποιες συστάσεις έχουν γίνει, στο πλαίσιο του ελέγχου, ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών;

8.5 Ποια ήταν η ανταπόκριση των ελεγχόμενων στις συστάσεις του ελέγχου;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Κύπρο.

(α) Περιοχές Natura 2000.

α/α	Κωδικός περιοχής	Όνομασία περιοχής	Έτος καθορισμού	Κανονιστικό πλαίσιο				Κυριότερα προστατευόμενα θαλάσσια είδη/οικότοποι	Εμβαδό (Κμ ²)
				Οδηγία 92/43/ΕΟΚ	Διάταγμα κήρυξης Ειδικής Ζώνης Διατήρησης	Οδηγία 2009/147/ΕΚ	Πρωτόκολλο για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιοποικιλότητα στη Μεσόγειο (Σύμβασης της Βαρκελώνης)		
1	CY4000010 (ΤΚΣ) και CY4000023 (ΖΕΠ)	Χερσόνησος Ακάμα	2010 (ΤΚΣ) και 2009 (ΖΕΠ)	✓		✓	✓	Ύφαλοι, λιβάδια Ποσειδώνιας, θαλάσσια σπήλαια, χελώνα καρέτα καρέτα, πράσινη χελώνα, Μεσογειακή φώκια, καβούρι του είδους <i>Ocyropsis cursor</i>	79
2	CY5000005	Ακρωτήριο Άσπρο - Πέτρα του Ρωμιού	2004	✓	✓ (2015)	✓	✓	Ύφαλοι, λιβάδια Ποσειδώνιας	21,07
3	CY3000006	Θαλάσσια περιοχή Νησιά	2004	✓	✓ (2015)		✓	Ύφαλοι, λιβάδια Ποσειδώνιας	1,91
4	CY4000006	Θαλάσσια περιοχή Μουλιά	2004	✓	✓ (2015)		✓	Ύφαλοι, λιβάδια Ποσειδώνιας	2
5	CY4000001	Περιοχή Πόλις-Γαλιά	2004	✓	✓ (2017)		✓	Λιβάνια Ποσειδώνιας, χελώνα καρέτα καρέτα, πράσινη χελώνα	16,58
6	CY3000005 (ΤΚΣ) και CY3000003 (ΖΕΠ)	Κάβο Γκρέκο	2004 (ΤΚΣ) και 2007-2015 (ΖΕΠ)	✓		✓	✓	Λιβάνια Ποσειδώνιας, ύφαλοι, θαλάσσια σπήλαια, Μεσογειακή φώκια	9,62

(β) Τεχνητοί ύφαλοι.

α/α	Θαλάσσια περιοχή τεχνητού υφάλου	Έτος καθορισμού	Κυριότερα προστατευόμενα θαλάσσια είδη/οικότοποι	Εμβαδό (Km ²)
7	Παραλιμνίου	2014	άγνωστο	0,67
8	Αγίας Νάπας	2015	άγνωστο	1,85
9	Αμαθούντας	2009	άγνωστο	1,71
10	Λεμεσού	2014	άγνωστο	1,75
11	Γεροσκήπου	2014	άγνωστο	5,90

(γ) Άλλες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.

α/α	Ονομασία περιοχής	Έτος καθορισμού	Καθεστώς περιοχής	Κυριότερα προστατευόμενα θαλάσσια είδη/οικότοποι	Εμβαδό (Km ²)
12	Λάρα-Τοξεύτρα	1989	Ειδικά Προστατευόμενη Περιοχή Μεσογειακού Ενδιαφέροντος Προστατευόμενη περιοχή βάσει των περί Αλιείας Κανονισμών Σημ: Περιλαμβάνεται στην ευρύτερη περιοχή της Χερσονήσου Ακάμα (α/α 1)	Ύφαλοι, λιβάδια Ποσειδώνιας, θαλάσσια σπήλαια, χελώνα καρέτα καρέτα, πράσινη χελώνα, Μεσογειακή φώκια, καβούρι του είδους <i>Ocyrode cursor</i>	6,73
13	Θαλάσσιο όρος Ερατοσθένης	2006	Απαγορευμένη περιοχή αλιείας (σύμφωνα με την Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο)	Είδη κοραλλιών (<i>Caryophyllia calveri</i> και <i>Desmophyllum cristagalli</i>), <i>Kadophellia bathyalis</i>	10.298,47
14	Ναυάγιο Ζηνοβία	2008	προστατευόμενη περιοχή γύρω από ναυάγιο	άγνωστο	0,65

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Κατάσταση διατήρησης θαλάσσιων τύπων οικοτόπων και ειδών θαλάσσιας πανίδας και χλωρίδας.

	2000-2005					2006-2012				
	Κατανομή	Έκταση	Δομή και λειτουργία	Μελλοντικές προοπτικές	Γενική αξιολόγηση	Κατανομή	Έκταση	Δομή και λειτουργία	Μελλοντικές προοπτικές	Γενική αξιολόγηση
Οικότοπος										
Θαλάσσια σπήλαια	ευνοϊκή	ευνοϊκή	άγνωστη	άγνωστη	άγνωστη	ευνοϊκή	ευνοϊκή	άγνωστη	άγνωστη	άγνωστη
Εκτάσεις Ποσειδώνιας	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ευνοϊκή
Ύφαλοι	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ευνοϊκή	άγνωστη	ευνοϊκή
Αμμοσύρτες	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ανεπαρκής	ανεπαρκής	ανεπαρκής	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ευνοϊκή
Είδος	Κατανομή	Πληθυσμός	Οικότοπος είδους	Μελλοντικές προοπτικές	Γενική αξιολόγηση	Κατανομή	Πληθυσμός	Οικότοπος είδους	Μελλοντικές προοπτικές	Γενική αξιολόγηση
Πράσινη χελώνα	ευνοϊκή	κακή	ευνοϊκή	άγνωστη	κακή	ευνοϊκή	κακή αλλά με βελτίωση	ευνοϊκή	άγνωστη	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση
Χελώνα Καρέτα καρέτα	ευνοϊκή	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ευνοϊκή	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ανεπαρκής	ευνοϊκή	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ευνοϊκή	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση
Ρινοδέλφιο	άγνωστη	άγνωστη	άγνωστη	άγνωστη	άγνωστη	ευνοϊκή	ανεπαρκής	ευνοϊκή	ευνοϊκή	ανεπαρκής
Μεσογειακή φώκια	ανεπαρκής με επιδείνωση	κακή	άγνωστη	ανεπαρκής με επιδείνωση	κακή	ανεπαρκής	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ευνοϊκή	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση	ανεπαρκής αλλά με βελτίωση

Πηγή στοιχείων: Τυποποιημένα Έντυπα Πληροφοριών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: Βιβλιογραφία

Demetropoulos, A., *National Action Plan for the Conservation of the Mediterranean Monk Seal in Cyprus*, Απρίλιος 2011.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Natura 2000 - Nature and Biodiversity Newsletter*, Ιούλιος 2017

Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, *Αρχική Αξιολόγηση του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος της Κύπρου*, Ιούλιος 2012

Τμήμα Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών, *Έκθεση προγράμματος παρακολούθησης παράκτιων υδάτων σύμφωνα με το άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα (ΟΠΥ) 2000/60/ΕΚ για την χρονική περίοδο 2011-2014*, 2017.

Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, *Πρόγραμμα Μέτρων για την εφαρμογή του άρθρου 13 και 14 της Οδηγίας-Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική (2008/56/ΕΚ)*, Αύγουστος 2016

Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, *Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ (Περίοδος 2016-2021)*, Οκτώβριος 2016

Τμήμα Περιβάλλοντος, *Διαχειριστικό Σχέδιο για την περιοχή του δικτύου Natura 2000 «Χερσόνησος Ακάμα»*, 2016

Υπηρεσία Περιβάλλοντος, *Διαχειριστικό Σχέδιο για την περιοχή του δικτύου Φύση 2000 «Κάβο Γκρέκο»*, 2009

Υπουργείο Εσωτερικών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, *Διαχειριστικό Σχέδιο Περιοχής ΖΕΠ «Κάβο Γκρέκο»*, 2016